

MORGONBRIS

Morgonbris – tidning utgiven av S-kvinnor.

Årgång: 108 Nummer 2 2012. ♀

40 kr.

STOPPA
VAPENEXPORTEN
TILL DIKTATURER

HELTID -

KÄRNKRAFT
NEJ TACK

Nej
till
JAS!

VAD HÄNDER
BAKOM
KULISSERNA
I BAKU?

Lena Sommestad, ledaren:
**KÄRNKRAFT OCH JAS,
S-KVINNOR VILL GÅ
ALTERNATIVA VÄGAR**

»VARFÖR DÖDADE
NI MINA DÖTTRAR?«

Palestinaläkaren Izzeldin Abuelaish förlorade sina barn men vägrar att hata

Rätt till heltid i Bergs kommun – efter (S) jordskredsseger

NYA Förenings- serien!

Är du nyvald som ordförande, sekreterare eller revisor?
Eller vill du lära dig mer om vad som händer på mötet?
Då är böckerna i vår nya föreningsserie något för dig. Maila din beställning till: kundtjanst@bildaforlagide.se – uppge bokens titel, beställningsnummer, samt namn, adress och telefonnummer. S-kvinnor har alltid 20 procent på våra böcker. Samtliga priser nedan inkl. moms.

VALBEREDNINGEN

Att sitta i valberedningen är ett förtroendeuppdrag som ofta undervärderas trots det stora inflytande valberedningen har i en förening.

Beställningsnummer: 574-8056-9
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

SEKRETERAREN

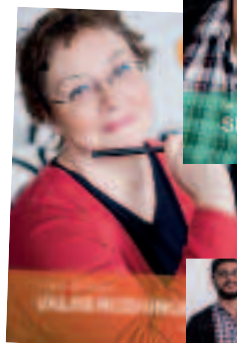
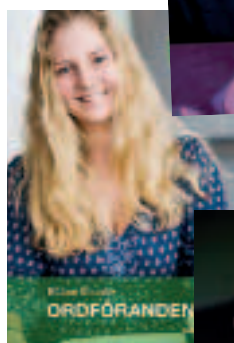
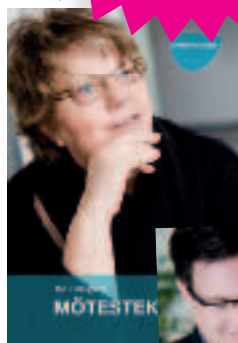
Sekreteraren fungerar som en motor i föreningen. I boken Sekreteraren får du råd och tips kring sekreterarens roll före, under och efter föreningens möten.

Beställningsnummer: 574-8060-6
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

ORDFÖRANDEN

Det är inte lätt att vara ordförande men dessbättre är föreningslivets allmänna regler ganska enkla och logiska. I boken Ordföranden hittar du det viktigaste du behöver kunna för att leda ett möte och föreningens övriga verksamhet. Rejält med utrymme ägnas åt ledarskapet.

Beställningsnummer: 574-8058-3
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

REVISORN

Modern revision innebär så mycket mer än att bara granska bokföringen. Att vara revisor i en förening innebär att du har insyn i hela verksamheten och när som helst kan gripa in.

Beställningsnummer: 574-8059-0
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

MÖTESTEKNIK

Föreningslivet är en viktig del av vårt demokratiska samhälle. Genom åren har det utvecklats en mängd regler och traditioner för hur ett möte ska gå till så att alla kan komma till tals och besluten fattas i demokratisk ordning. I boken Mötesteknik redogörs för den praxis och de begrepp som används i olika situationer vid våra vanligaste föreningsmöten.

Beställningsnummer: 574-8057-6
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

FÖRENINGSBOKEN

Föreningsboken är en oundgänglig hand- och uppslagsbok för alla som är medlemmar i någon förening. Den är också en utmärkt studiebok i föreningskunskap.

Beställningsnummer: 574-8055-2
Ordinarie pris: 299 kronor
S-kvinnors pris: 239 kronor

BILDA
FÖRLAG & IDÉ

Morgonbris/2/2012

30

JULI.

Det är sista dagen för goda idéer till nästa nummer av Morgonbris.
E-posta: naeslund.information@telia.com

8

Izzeldin Abuelaish, vägrar hata

Julia Timosjenko, inspärrad för världen

19

Karin Paulsson är nyvalt kommunalråd i Bergs kommun. Här satsar man på en samförståndsanda och nya jämställdhetsreformer.

Snart tävlar Loreen för Sverige i Eurovision Song Contest. Men hur ser det ut bakom kulisserna i Baku?

Morgonbris, Box 70458,
107 26 Stockholm
www.s-kvinnor.se
Telefon: 08-700 26 00
morgonbris@s-kvinnor.se
Ansvarig utgivare:
Susanne Andersson
Redaktör: Lena Näslund
Redaktionsråd: Susanne Andersson, Ewa Hedlund, Irmeli Krans, Marja Koivisto och Kajsa Jansson.
Produktion: Bilda Idé
Grafisk Form:
Ulrika Lönnberg
Tryck: Sjuhärads Tryckeri
Övriga medarbetare
i detta nummer: Lena Sommestad, Ellinor Collin, Maj-Britt Theorin, Ann Linde, Åsa Lindestam, Walburga Habsburg Douglas, Fredrik Mårtensson, Lenart Lundkvist, Maj-Inger Klingvall, Josef Jany, Yvonne Gröning och Nivin Yosef.
Morgonbris nr 3/2012
kommer ut den 31 augusti 2012.

REPORTAGE 8: Palestinaläkaren: »Varför dödade ni mina döttrar?«
INTERNATIONELLT 14: Varför får ingen träffa Julia Timosjenko i fängelset?
INTERNATIONELLT 21: Bojkott av Eurovision Song Contest i Baku?

- 4. **Ledare:** Kärnkraft och JAS - S-kvinnor vill gå alternativa vägar
- 5. **Spaning:** Trender, siffror, debatt.
- 7. **Debatt:** Maj-Britt Theorin säger NEJ till JAS - stormaktsdrömmen
- 11. **Reportage:** Att leva som kvinna i Palestina
- 19. **Reportage:** Efter socialdemokraternas jordskredsseger i Bergs kommun blomstrar

- 24. **Politik:** Partiet måste följa kongressbeslutet – stoppa handeln med krigsmateriel
- 26. **Recensioner** av vårens böcker
- 30. **Krönika:** Nivin Yosef: Mångkulturalism och feminism måste bli praktik, inte bara ord
- 31. **Kvinnokryss**
- 32. **Förbundet informerar**

Kvinnokampen har alltid förts på två fronter

Kvinnors lika rättigheter har varit grunden. Här finns feminismens kärna. Men feminister har också i alla tider försvarat de värden, som historiskt har varit kvinnors ansvar. Omsorgsetik framför egenintresse. Barnens rätt. Icke-våldets principer. Det traditionella manssamhället ska inte vara norm! Feminismen har egna samhällsvisioner.

På senare år har kvinnorörelsen haft en låg profil i den bredare samhällsdebatten. Men kanske går vi mot en ny agenda?

Själv tror jag det. Mycket talar för att debatten om grundläggande värden är på väg att bli vassare, i spåren av finanskris, klimatkris och militär upprustning. För socialdemokratin, och inte minst för socialdemokratinas kvinnor, är det en stor utmaning. Hur ska kvinnors perspektiv och erfarenhet få större plats i samhällsdebatten?

Det råder knappast någon tvekan om att traditionellt manliga värden idag dominerar, både på marknaden och i politiken.

På årets World Economic Forum i Davos ställdes frågan om finanskrisen skulle ha undvikits om Lehman Brothers hade varit Lehman Sisters. Svaret från ledande finansaktörer blev ett nästan

samstämt ja. Spekulationskulturen domineras av män.

På samma sätt har många pekat på hur krishantering och besparingspolitik, världen över, har präglats av manliga värden. Ett exempel är finanskrisens Grekland, där nedskärningarna slår betydligt hårdare mot löner och välfärd än mot militärens budget.

I Sverige står Socialdemokraterna inför viktiga beslut om framtidens samhällbyggande. Debattens vågor går höga om välfärden, energipolitiken och vapenexporten. Vilka värden ska bära oss här? Omsorgsetik eller konkurrenstänkande? Risktagande eller försiktighet? Våld eller icke-våld?

Jag är glad att S-kvinnor har en tydlig agenda. Vi vill ha en fortsatt, stark generell välfärdspolitik. Vi vill ha en energiframtid utan riskfylld kärnkraft. Vi vill fasa ut vapenexporten. S-kvinnor värnar omsorgsetik, försiktighet och icke-våld.

Men detta är också frågor som skapar debatt. Det gäller inte minst frågan om vapenexporten.

Den svenska vapenexporten har tredubblats på ett decennium. Allt mer vapen går till länder som Thailand,

FOTO: ELLINOR COLLIN

Lena Sommestad

S-kvinnors ordförande

SaudiArabien, Indien och Pakistan. Det sker trots att Sverige inte ska exporter

tera till länder i konflikt eller till länder som bryter mot mänskliga rättigheter.

Det råder nu enighet om att lagstiftningen måste skärpas. Det är bra. Men fler åtgärder måste till, om Sverige tydligt ska kunna prioritera mänskliga rättigheter i utrikespolitiken.

Den avgörande frågan är vilka värden som i grunden ska bära svensk säkerhetspolitik. I vilken mån ska svenska intressen i världen säkras genom militär närvaro och militär överlägsenhet, och i vilken mån ska de säkras genom fredlig konfliktlösning? Just nu dominerar idén om militär närvaro och militär överlägsenhet: nya JAS-plan och ett internationaliserat försvar. Det betyder, tveklöst, en framtid med fortsatt vapenexport.

Men alternativa vägar finns, och bör prövas. S-kvinnor har ett ansvar för att så blir fallet. ❀

EU TAR PAUS I JÄMSTÄLLDHETSARBETET

EU kommer inte att med lag tvinga börsbolagen att ta in kvinnor i styrelserna. För ett år sedan lovade EU-kommissionären Viviane Reding att bolagen skulle få ett år på sig för att öka andelen kvinnor.

Därefter hotade hon med lagstiftning. Så blir det inte. EU-kommissionen sägs vara positiv till kvotering, bara inte just nu. Ett av länderna som bromsar är Sverige. Den svenska regeringen är motståndare till kvotering. Andelen kvinnor i storföretagens bolagsstyrelser är i hela EU 14 procent.

Finland och Lettland ligger i topp med 27 respektive 26 procent. Andelen kvinnor i svenska börsbolag är 25 procent. Sämst i Europa är Malta på tre procent.

NORRLÄNNINGAR STÄDAR SJÄLVA

De flesta av dem som köper städtjänster bor i landets storstadsregioner. Danderyd, Lidingö, Lomma, Vellinge och Täby har störst andel personer som har använt RUT, enligt SCB. Minst vanligt att köpa RUT är det i Gällivare, Malå och Dorotea.

Antalet anställda i städbranschen började öka redan innan den borgerliga regeringen införde RUT-avdraget. Detta enligt Statistiska Centralbyrån.

Sett över hela 2000-talet har antalet lokalvårdare ökat med 20 procent. Sedan 2007, när RUT infördes, har antalet städföretag ökat med 24 procent, men SCB vågar inte uttala sig om hur stor effekt RUT-avdraget har haft för utvecklingen.

Kvinnor, som inte är födda i Sverige, stod för nära 40 procent av de 950 nya företag som startades i städbranschen 2010. Av de kvinnor och män som arbetade som städare var 48 procent födda utomlands.

Pappamånad bättre reform än »pappabonus«

Den första pappamånaden infördes 1995. Framgången märktes direkt. Fler pappor tog pappaledigt. Och när den andra pappamånaden infördes 2002 tog papporna oftare ut två månaders föräldradaghet. Uppgifterna är hämtade ur en rapport från den ståtliga myndigheten Inspektionen för Socialförsäkringen.

Den borgerliga regeringens försök med jämställdhetsbonus har däremot ännu inte på något märkbart sätt påverkat papporna. Rapportförfattarna Mats Johansson och Ann-Zofie Duvander drar slutsatsen att fler pappamånader är bästa sättet att öka pappornas uttag av föräldradaghet.

FOTO: FOLIO

plus-listan

Plus för ekonomhistoriker Tony Johansson i Lund som i senaste numret av Skånska Socialdemokraten tar John Maynard Keynes till hjälp för att beskriva det nya skönare liv som vi alla kan få med en daglig arbetstidsförkortning.

Plus för den lysande nyheten på nätet för alla som är intresserade av litteratur skriven av kvinnor. Nordisk kvinnolitteraturhistoria är en trespråkig webbportal på danska, svenska och engelska. För första gången presenteras tusen års kvinnolitteraturhistoria från Sverige, Norge, Danmark, Finland, Färöarna, Island, Grönland och Åland gratis på nätet, nordicwomensliterature.net

minus-listan

Minus för diskrimineringsombudsmannen som inte granskar arbetsgivarnas åtgärder, eller brist på åtgärder, när det gäller diskriminering. Fyra myndigheter blev en när DO skapades 2009. Under de två första åren av verksamheten tog DO inte ett enda eget initiativ till granskning av arbetsgivare. Kostnaden för förebyggande arbete inom arbetsliv och utbildning uppgick 2011 endast till två procent av den totala kostnaden för hela DO. (Källa: Riksrevisionen)

Minus för att det ska bli dyrare för kvinnor att teckna bilförsäkring. Beslutet har fattats i EU och är ett led i EUs arbete mot könsdiskriminering. Till att börja med får yngre kvinnor betala högre avgifter. Därefter kommer unga män, som oftare är inblandade i olyckor, att få sina försäkringspremier sänkta.

SPANING

FOTO: RIKSDAGEN

Hillevi Larsson.

Okunnig folkhälsominister vägrar svara på frågor

– Regeringen har avslöjat sig som totalt okunnig och ointresserad av endometrios. Den okända sjukdomen som drabbar var tionde kvinna i Sverige.

Det säger Hillevi Larsson, riksdagsledamot (S). I en frågestund i riksdagen begärde hon att folkhälsominister Maria Larsson skulle svara på frågan varför den bästa medicinen mot sjukdomen – Visane – inte omfattas av högkostnadsskyddet.

Folkhälsoministern svarade att den sortens frågor inte är hennes ansvar och hänvisade till socialminister Göran Haggglund, som inte var närvarande. Hillevi Larsson:

– Man tror ju inte sina öron.

Folkhälsoministern är okunnig om en av de vanligaste kvinnsjukdomarna. Den är dessutom obotlig och de som är drabbade behöver en medicin som kan hjälpa dem att klara vardagen.

Gina Persson är en av dem som nu ska skapa Tidens nya sångbok – kanske med din hjälp.

FOTO: OLOF NÄSLUND

Vilka är dina favoriter?

Tidens Sångbok i ny upplaga

Tidens Sångbok ska förnyas. Lagom till Första Maj 2013, kommer »Den nya tidens sångbok« med traditionella allsånger, men förhoppningsvis också med en hel del nytt.

Gina Persson, ombudsman på IF Metall, är en av dem som håller i projektet. Hon berättar att till senaste IF Metall-kongressen kom en motion med krav på en förnyad sångbok. Kongressen biföll och en ny motion skrevs. Den här gången till LOs representantskap. Även där blev det ja och så kom jobbet igång. Arbetet ligger inom ramen för Kulturfonden som stöds av bland annat LO. Målet är att den nya sångboken ska kunna användas av alla grenar av arbetarrörelsen.

Alla som vill kan påverka innehållet. Men det är kort om tid. Senast 30 april

vill gruppen som arbetar med sångboken ha ditt förslag. Det man vill veta är i första hand vilka sånger som är dagens arbetarsånger, men därtill tar man gärna emot nya texter och melodier. Maila dina idéer till peter.gustavsson@abf.se

Gina Persson sjunger själv i Handelskören i Stockholm. Tre av hennes favoritsånger i den nuvarande sångboken är bland annat »Vi bygger landet«, »Pålen« och »Sång till friheten« av Björn Afzelius. Och hon hoppas att samtliga ska finnas med i den nya upplagan av sångboken. ❀

Otrygga jobb för unga på krogen

Svenskt Näringsliv kritiserar LOs krav på jämställdhetspotter i låglönebranscherna och hävdar att kravet slår mot de unga. Mot detta protesterar Hotell- och restaurangfacket. Branschen är bra på att rekrytera unga, men har svårt att behålla dem på grund av osäkra anställningar och dålig löneutveckling. Idag har 44 procent av alla anställda en otrygg visstidsanställning.

Få stannar länge i yrket och så många som 38 procent av alla anställda arbetar på minimilöner. Det är en högre andel än inom någon annan bransch. På grund av den svaga löneutvecklingen och osäkra anställningar väljer många att lämna branschen efter bara ett par år.

– Det är slöseri med begåvade yrkesmänniskor, säger Hotell och restaurangs avtalssekreterare.

FOTO: FOLLO

NEJ TILL JAS - STORMAKTSDRÖMMEN

Take the toys off the boys! Ta leksakerna från pojkarna! Så sa man i fredsrörelsen när vapenkapplöpningen pågick som värst.

Nu är de igång igen. Med krav om att en ny generation JAS måste utvecklas för svindlande summor. Även denna gång utan att fråga sig de tre elementära frågorna jag lärde mig i försvarsutredningen på 70-talet; Vilka är hoten mot Sverige? Vem är fienden? Med vad skall vi försvara oss?

Svaret är att inget parti i riksdagen anser att Sverige är militärt hotat, varken nu eller framöver. Vad är då det verkliga skälet till att försvaret, Saab och många politiker nu vill utveckla Super-JAS för en uppgiven kostnad av 50 miljarder utöver de minst 200 miljarder det redan kostat? Är det för att försvara oss mot ett icke existerande hot eller fiende eller för att ännu hårdare knyta oss till NATO? Eller för att ytterligare förstärka Sveriges generande tätplats som vapenförsäljare utan moral eller etik? Behövs Super-JAS när 75 procent av flygtiden är kvar för de existerande JAS-planen? Och vad skall man säga nej till inom välfärdssektorn för att kunna satsa ytterligare minst 50 miljarder? Miljarder växer som bekant inte på träd.

Det kan vara bra att erinra sig historien om svensk flygindustri, skickligt berättad i boken »Den havererade stormaktsdrömmen« av Johan Lindén. Där beskriver han bland annat Viggen-projektet. Flygvapnet hade räknat med att köpa 850 plan men då utvecklingen var klar hade flygplanet blivit så dyrt att försvaret bara hade råd att köpa 349 plan. Priset per plan hade stigit med 100 procent.

Själv fick jag den socialdemokratiska partikongressen 1972 att besluta att någon ytterligare avancerad flygplanstyp inte skulle komma till stånd. Men inte gav flygindustrin och försvaret upp. Förslagen blev många; en vidareutveckling av Viggen och Draken, obebäpnat skolflygplan, B3LA, Åslingen, köp av F16 eller ett helt nytt flygplanssystem JAS till ett fast pris. Det blev kroken, som politikerna fastnade på och som naturligtvis inte kom att gälla.

Socialdemokratin, där Kvinnoförbundet, SSU och Broderskap gjorde gemensam sak, sa nej till JAS. SSUs ordförande

Jan Nygren, som senare som statssekreterare i försvarsdepartementet ansvarade för JAS och därefter marknadsförde JAS i världen för SAABs räkning, krävde att projektet skulle stoppas innan det var för sent. JAS hotade den allmänna värnplikten och var en aldrig tidigare skådad ekonomisk och teknologisk chanstagning, enligt Nygren. Så rätt han fick!

Den borgerliga regeringen beslöt att ersätta Viggen med JAS. Beslut fattades i riksdagen den 4 juni 1982 med fem rösters övervikt! Fem röster för det största försvarsindustriella projektet någonsin om 25,7 miljarder! 30 juni 1982 – samma dag som avtalet skrevs under – hemligstämplade Försvarets Materielverk alla handlingar om JAS-projektet. FMV visste redan då att det fasta priset aldrig skulle hålla. Kostnaderna hittills är minst 200 miljarder.

Under våren 1982 hade socialdemokraterna ställt sju villkor för att säga ja till JAS; bland annat att projektet inte fick kosta mer än 24,9 miljarder fram till sekelskiftet, att staten skulle ha rätt att avbryta projektet och nej till ett nytt flygplansprojekt efter JAS. Socialdemokraterna röstade nej i juni 1982, men när regeringsmakten återtog på hösten 1982 rev man inte upp beslutet, vilket blev ödesdigert. Inte något av de sju villkoren uppfylldes.

Nu är vi där igen. Varken industrin eller försvarspolitikerna vill ge upp stormaktsdrömmen. Men vilka är hoten? Militärt anfall, terror, globala miljöhot? Vem är fienden? Al Qaida, terrorister, diktatorer i Syrien eller Libyen?

Är Super-JAS vad vi då skall försvara oss med? Nej!

Ta leksakerna från pojkarna! Säg nej till Super-JAS! ❀

Maj-Britt Theorin
har i årtionden kämpat för internationell nedrustning och mot svensk vapenexport. Som ambassadör ledde hon den svenska nedrustningskommissionen 1982–1991.

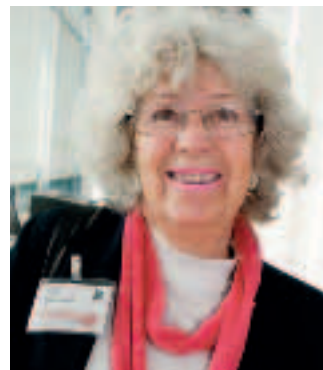

FOTO: ELLINOR COLLIN

Hans skri i direktsändning
ekade i hela världen:

Varför
dödade
ni mina
döttrar?

Palestinaläkaren berättar varför han inte kan hata

– Mina oskyldiga döttrar dödades av israeliska granater. Jag ser dem i mitt inre och de frågar mig: »Varför dödades vi?« Tårarna rinner ner för den palestinske läkarens kinder. Hans namn är Izzeldin Abuelaish och han berättar för Ann Linde och Morgonbris:

– Mina döttrar var beväpnade med kärlek, utbildning, med planer för att i framtiden arbeta för humanism och fred. Jag uppfostrade dem att inte döma andra. De dog för ingenting.

TEXT: Ann Linde, internationell sekreterare i SAP

Det finns människor som genom sitt sätt att leva och reagera på svåra händelser inspirerar och gjuter mod i oss andra. Några har ändrat historien och ägnar hela sitt liv åt kampen för rättvisa. Nelson Mandela är en sådan person. Liksom Mahatma Ghandi och Aung San Suu Kyi. Men många enskilda personer visar extraordinär styrka i katastrofer, och gör det personliga politiskt. Den palestinske läkaren Izzeldin Abuelaish är en sådan person.

Den 16 januari 2009 drabbades Izzeldin Abuelaish av den fruktansvärda tragedin. Hans tre döttrar och en kusin dödades, och en fjärde dotter lemlästades svårt, i hemmet av en israelisk granatattack. Izzeldin Abuelaish kämpar nu för fred och jämställdhet i sina döttrars namn.

Han kallas av många bara för Gazaläkaren. Uppväxt i flyktinglägret Jabalia i Gaza bestämde han sig för att förverkliga sin dröm och bli läkare:

– Min barndom var en ständig kamp för mat och överlevnad. Det är hemskt att se hur miljoner barn i världen lever så idag. Vi är inte skapade för ett sådant liv. Hur skulle jag kunna utmana lidandet och inte bara acceptera det? Min mamma sporrade mig att bli någonting, och att utbildning var vägen dit. Jag drömde redan som barn om att bli läkare, för att kunna rädda min familj från livets elände.

Izzeldin Abuelaish har kommit till Sverige och sitter nu tillsammans med mig och ett tiotal andra personer i riksdagen i ett litet rum och berättar sin historia. Det är långt från den sobra elegansen i riksdagen till det Gaza han vittnar om.

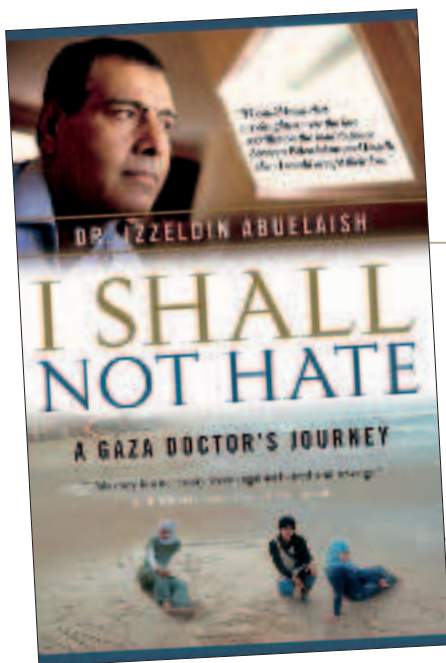
Anonyma offer

Abuelaish var den förste palestinske läkaren som arbetade på ett israeliskt sjukhus, där han hade såväl israeliska som palestinska patienter. Han talar flytande hebreiska. Vid jultid 2008 attackerade Israel Gaza, i vad som kom att

bli ett krig där nästan 1 500 palestinier dog, varav nästan 300 barn.

– Det är ofattbara siffror, och utan namn blir det just anonyma offer, säger läkaren från Gaza. Vi måste tala! Vi måste berätta! Världen såg vad som hände, men de såg inte palestinierna som människor.

Det Abuelaish gjorde vara att i direktsänd israelisk TV direkt från sitt hem i Gaza berätta för israeliska TV-tittare vad kriget faktiskt innebar. Den 16 januari 2009 var det dags för en ny intervju. Precis innan journalisten kom träffades Abuelaishs hem av grana-

Dr Izzeldin Abuelaish har skrivit en bok om relationerna mellan palestinier och israeler. Den har recenserats av fredspristagaren Elie Wiesel som skriver: »Den här boken ger en nödvändig lektion i kampen mot hat och hämnd.«

»Det är tid att slå sönder de mentala och fysiska barriärerna. Vi behöver bygga broar, inte murar.«

ter. Han rusade in i rummet där hans döttrar och en kusin befann sig. Aya 14 år, Mayar 15 år och Bessan 20 år samt deras kusin låg söndertrasade, döda. Dottern Shata, 17 år, var vid liv men svårt skadad. Hon blev blind. Den israeliske journalisten anlände strax efter, och Abuelaish valde att i direktsändning visa hela sin smärta över sina döda döttrar och konsekvenserna av kriget.

Tragedin ledde till att Israels premiärminister Ehud Olmert dagen efter utlyste ett omedelbart eld-upphör.

Räddade många andra liv

– Jag sade till min dotter som överlevde: »Dina systrars liv räddade många andra liv«. Jag känner starkt att mina döttrar ser mig från sin himmel, att jag kommer att träffa dem en dag. Då kommer de att fråga mig vad jag gjorde. Det har blivit mitt budskap och min mission att berätta för världen vad som händer i Palestina.

Många människor hade nog reagerat med hat och hämndkänslor om de hade råkat ut för samma sak som Abuelaish.

Alla har ett ansvar

– Folk förväntade sig av mig att jag skulle hata, men det blir inte rättvisa för mina döttrar genom hat. Jag vill inte bli ett offer för hatet. Jag säger: Ni dödade mina döttrar med kulor och granater, det kommer inte att bli mina vapen. Jag kommer att använda orden. Vi ska inte bekämpa hat med hat, mörker med mörker, våld med våld. Därför heter också min nya bok »Jag skall icke hata«.

Vi undrar om han verkligen inte känner hat, och läkaren säger:

– Jo, en gång om året när jag besöker mina döttrars grav i Gaza känner jag ilskan och hatet. De känslorna måste också få finnas. Han känner också sorg över sin fru och flickornas mamma, som dog i cancer bara fyra månader innan katastrofen.

Abuelaish är nogna med att påpeka att alla individer har ett ansvar. Alla kan visserligen inte göra allt, men alla kan göra något. Själv har han startat en stiftelse som heter »Döttrar för livet« (www.daughtersforlife.com) som ger stipendier för utbildning av unga kvinnor i Mellanöstern. Abuelaish säger att kvinnors utbildning är det viktigaste man kan göra för en bättre värld. Kvinnor är motorn för förändring. Stiftelsen gav förra året 35 stipendier till unga kvinnor från Palestina, Israel och Jordanien. Han hoppas att man ska ha samlat in pengar så det räcker till 70 stipendier i år.

Izzeldine Abuelaish, läkaren från Gaza, avslutar:

– Jag ser mina döttrar i flickornas stipendier. Jag är inte exceptionell, jag önskar att ingen får gå igenom vad jag har fått utstå. Men alla kan göra något positivt av det negativa. Det är tid att slå sönder de mentala och fysiska barriärerna. Vi behöver bygga broar, inte murar. ❁

Trakasserier är en del av vardagen

Kvinnokamp, demokrati och fattigdoms- bekämpning

Den israeliska **ockupationen, vägspärrarna**, den åtta meter **höga muren**, det ständigt närvarande **våldet**. Allt detta gör livet svårt för palestinierna. Men hur är det att komma utifrån och som utlänning vara bosatt i ett av världens värsta konfliktområden?

Svjetlana Duric vet. Hon arbetar för Palmecentret, och nu berättar hon för Morgonbris läsare hur ockupationen påverkar alla som bor i området.

TEXT: Lena Näslund

När jag första gången kom till Palestina blev jag chockad över fattigdomen, muren, ockupationen. Men när man sitter här och arbetar börjar man efter ett tag att vänja sig. Situationen känns normal.

– Man sysslar med sina projekt och glömmer att folk lever under ockupation.

Varje dag måste alla gå igenom en eller flera vägspärrar, och det enda man tänker på är att komma igenom snabbt. Man ignorerar soldaterna och vapnen, tänker bort dem.

Det säger Svjetlana Duric. Hon har i sju år varit Palmecentrets Palestina-handläggare, de senaste två åren är hon placerad i regionen. Just nu håller hon i femton projekt som drivs av Palmecentret och dess

Barnklubben i ett center för unga kvinnor i den lilla byn Beit Ur utanför Ramallah. Palmecentret stödjer projektet. Befolkningen är instängd bakom israeliska murar och vägspärrar.
FOTO: SVJETLANA DURIC

Svjetlana Duric på väg till kontoret i Ramallah. Ramallah styrs av den palestinska myndigheten, men är helt kringränt av murar och vägspärrar.
FOTO: PRIVAT

medlemsorganisationer. Pengarna kommer från SIDA, och målen för projekten är att bekämpa fattigdom, öka demokratin och därtill stärka kvinnornas och ungdomarnas ställning.

Icke normal situation

Svjetlana är utlänning och inte lika drabbad av den ständiga otryggheten, men när det gäller att förhålla sig till ockupationen tror hon att alla lever med samma skyddsmekanism. Man försöker tänka bort ockupationen:

– Givetvis är det inte bra att anpassa sig till en icke normal situation. Här-omdagen fick jag en påminnelse. Jag skulle igenom den största checkpointen mellan Ramallah och Jerusalem. Jag var jätteglad, bara tio kvinnor som köade. När jag gick genom säkerhetskontrollen klingade det, och jag gick igen, och igen, tog av mig jacka och skor och det var bara tre plusgrader ute. En ung beväpnad soldat skrek på mig och andra kvinnor att snabba oss. Det var ren mobbing, och det visste alla. Trakasserierna är en del av palestiniernas vardag.

– Sedan 1967, när Israel ockuperade Gaza och Västbanken, har palestinierna fått 7 000 olika speciallagar som inte gäller israelerna. Jag som är utlänning måste en gång om året förnya mitt arbetstillstånd. Det är byråkratiskt och

trist, men palestinierna kämpar varje dag med mängder av papper som styr deras liv.

– Hela Västbanken är sedan 1995 indelad i tre olika zoner, A, B och C. Område C motsvarar 60 procent av Västbanken, och där har den israeliska försvarsmakten full kontroll över allt. Alla kan stoppas när som helst och kallas för infiltratör.

– Men på Gaza är det ännu värre. Israelerna kollar alla som kommer och alla som lämnar, och det är inte lätt för en palestiniere att få tillstånd att lämna Gaza, inte ens för ett sjukhusbesök.

Svjetlana anser att både det israeliska samhället och det palestinska steg för steg blir allt mer konservativt. I Israel märks det mest bland de ultraortodoxa judarna. De har fått igenom förbud mot reklam på bussar där kvinnor förekommer på bilderna, och på de busslinjer som de själva använder ska män och kvinnor separeras. Männen sitter fram och kvinnorna längst bak. Denna regel gäller nu på en del av busslinjer i Jerusalem.

Samma tendenser finns på Gaza och Västbanken. Samhällena är patriarkaliska. Kvinnorna kontrolleras. Många lämnar aldrig vare sig hemmet eller den egna bakgården. De träffar endast den närmaste familjen. Och ungdomarna kontrolleras av manliga familjemedlemmar:

– Det är oerhört konservativt och patriarkaliskt. Det man ser, när man har varit här ett tag, är ett klansamhälle som själva ockupationen konserverar ännu mer. Att bevara traditionerna har blivit en del av palestiniernas identitet, men även en försvarsmekanism.

Ständiga hot på ockuperat område

Arbetet är tufft och konfliktfyllt. Svjetlana reser ofta på egen hand och måste hantera både fördomar och trakasserier. Hon är ensamstående och känner en viss trygghet i att det runt henne finns andra biståndsarbetare som hon kan prata med.

– När man bor här hittar man andra utlänningar i samma situation. Det finns en solidaritet som jag ofta är tacksam för. När jag behöver prata av mig hittar jag alltid någon. Det finns också mina palestinska vänner. Jag pratar förstås också ofta med Stockholm, men där kan man inte riktigt förstå hur vi har det med ständiga hot på ockuperat område.

Svjetlana är född i Bosnien i den lilla staden Zavidovi, men hon bodde i Belgrad i flera år innan hon flydde till Sverige. Hon var kritisk journalist, regimfiende, och vågade inte stanna kvar i sitt hemland. Om ankomsten till Sverige säger hon:

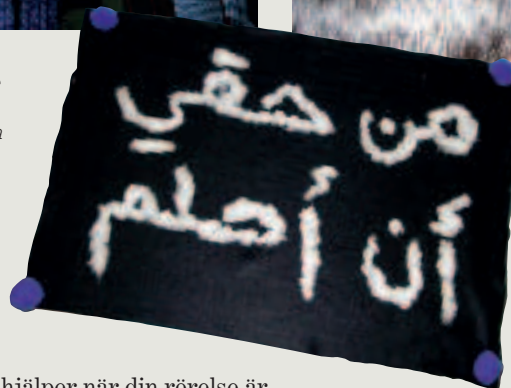
– Det var 1992. Vi var många flyktingar just då och det var stor debatt

Hebron. Israelerna har stängt de flesta butikerna på den gamla marknaden. De få butiksägarna som finns kvar försöker skydda sig med nät eftersom bosättarna slänger sina sopor ner i gränden.

FOTO: LENA NÄSLUND

Hantverk utfört av kvinnor i ett av Palmecentrets projekt i Östra Jerusalem. Texten är utformad med bomull och lyder i översättning: »Drömmen om framtiden«. FOTO: LENA NÄSLUND

Palestinierna på ockuperat område tvingas varje dag passera flera vägspärrar. Alla vill komma igenom snabbt, men på andra sidan väntar kroppsvisitering och kulsprutebevapnade soldater. FOTO: LENA NÄSLUND

i samhället om vi skulle kunna stanna eller avvisas. Jag begrep snabbt att man måste integreras i samhället om man vill leva ett normalt liv. Jag lärde mig svenska och skaffade kunskap om samhället. Efter ett tag fick jag kontakt med Palmecentret, och eftersom jag hade erfarenhet från Balkan och hade goda kontakter där fick jag jobb. Först som assistent och sedan som handläggare på Balkan och i Turkiet. Jag kan tre språk; serbokroatiska, engelska och svenska. Det brukar räcka. Nu räcker det med engelska. Jag kan lite arabiska också, åtminstone så att jag kan handla mat och ta mig fram.

Folk lever i en bubbla

Svjetlana bor bland palestinier och pendlar regelbundet mellan Palmecentrets Ramallah och Jerusalem kontor.

– Ramallah styrs av den palestinska myndigheten och inom murarna finns viss frihet, men folk här lever i en bubbla. Staden är mer internationell än resten av Västbanken. Det finns kaféer, restauranger och ett kulturellt liv. Det är helt annorlunda i Hebron och Nablus. Där är allt väldigt konservativt, men där är trycket från ockupationsmakten också hårdare. Något är gemensamt för alla de här städerna. Folk som bor där är inlåsta på en bestämd yta. Inga kaféer

hjälpes när din rörelse är begränsad.

– Som utlänning är man hela tiden observerad. Man får inte väcka uppmärksamhet, måste kunna koderna. Ingen kräver att jag ska ha slöja och jag kan gå ut med mina kompisar. Men om jag går med en man – även om det är ett officiellt möte i tjänsten – är det inte bra. Omgivningen tolkar det som en date. Det är opassande. Man måste tänka på sådant hela tiden. Inte bara för min skull utan även för den andra personen.

Palmecentrets projekt finns i Jerusalem och på Västbanken:

– Målgruppen är ofta kvinnor. Vi utgår från de behov som finns. Med våra partners arbetar vi med att ändra de sociala normerna som låser in kvinnorna och försöker få in kvinnorna i beslutsfattande processer. Inte bara i samhället utan även inom familjen. Vi har också en ledarskapsakademi som ska bidra till att bryta det auktoritära systemet. Det innebär bland annat att ungdomar ska få större makt. Nu ligger all makt hos de äldre generationerna.

Ett gott exempel på framsteg finns i den lilla byn Doma utanför Nablus där arbetarrörelsen på Gotland var engagerad 2007–2010. Det var ett utvecklingsprojekt för kvinnor. Målet var att bidra

till att fattiga kvinnor fick rimlig försörjning samt att öka förståelsen för att jämställdhet och demokrati kan utveckla samhället.

Hade aldrig varit utanför byn

Doma har drygt 2 000 invånare varav ungefär en tredjedel under 18 år. Arbetslösheten är över 65 procent, och när projektet startade hade de flesta kvinnorna aldrig varit utanför byns gränser. Svjetlana:

– Det var en oerhört konservativ miljö, men här har skett stora förändringar. Män och kvinnor jobbar nu tillsammans i olika kooperativ. Männen måste involveras annars förstår de inte problemet med bristande jämställdhet och kvinnors underordning. Här finns nu sexton inkomstbringande projekt. Man har bland annat IT-utbildning samt tillverkar och säljer ost av komjölk och handkräm av olivolja. Kvinnorna har fått pengar, och med pengar följer makt.

– Kvinnor som hålls isolerade på landsbygden tror att allt är deras eget fel. De känner förtrycket, men kan inte göra något på egen hand. Kvinnorna i byn Doma träffar nu andra kvinnor, både i den egna byn och utanför. De har lärt sig hur samhället fungerar och är beredda att ta större ansvar. Det bidrar till ökad demokrati och större frihet. ✿

Vad är det som händer med **Julia Timosjenko**? Den före detta **premiärministern** ligger **inspärriad** i ett **kvinnofängelse** några mil utanför Kiev i Ukraina. Internationella och lokala medier har antytt att hon håller på att förgiftas. Dygnet runt är ljuset tänt i hennes cell och dygnet runt videofilmas hon.

Åsa Lindestam, ledamot av s-kvinnors förbundsstyrelse och av försvarsutskottet i riksdagen, åkte till Ukraina för att träffa henne. Detta är Åsas berättelse.

Varför får **ingen** träffa **Julia** i **fängelset?**

Sista bilden på Julia Timosjenko togs i december 2011 när hon spärrades in i kvinnofängelset i Charkiv. Domen har lett till ansträngda relationer med EU, som anser att den är politisk. Även Sverige har protesterat.

FOTO: UKRAFOTO/AP/SCANPIX

Jag sympatiserar inte med Julia Timosjenkos politik. Jag vet inte om hon är oskyldig till de anklagelser hon är dömd för. Men jag anser att Ukraina som vill närma sig Europa, vill bli medlem i EU och snart är ordförandeland i »Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa« måste behandla sina medborgare bättre än vad man gör idag.

Min sympati ligger hos Julia utifrån att hon har varit parlamentariker, premiärminister och kvinna. Ingen ska behöva bli så illa behandlad! Vi som lever under bättre förhållanden måste våga säga ifrån!

TEXT: Åsa Lindestam

Jag har varit i Ukraina flera gånger. Jag har varit där som valövervakare, på sommarmöte med OSSE – Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa, på semester i Odessa och jag har mött opposition från Vitryssland i Kiev, Ukrainas huvudstad. Nu skulle jag tillsammans med Walburga Habsburg Douglas, moderat riksdagsledamot, besöka Julia Timosjenko i fängelset. Hennes dotter Eugenia Carr, och parlamentariker från Ukraina, skulle följa med oss.

Julia Timosjenko var en av de drivande i Ukrainas Oranga Revolution. »Hon med flätan«, som alla vet vem det är numera.

På Julia Timosjenkos kontor i Kiev. Åsa Lindestam passar på att ta en bild på sig själv bredvid en affisch med Julia Timosjenko. Hon tänkte: »Kanske är det här det närmaste jag kommer?»

FOTO: WALBURGA HABSBURG DOUGLAS.

Hennes allians samarbetade med Viktor Jusjenko, han som blev president och fick ansiktet förstört, troligen genom förgiftning. Julia fick posten som premiärminister. De besegrade det ryssvänliga partiet med Janukovich i spetsen. Men det gick inte så bra.

Brist på ledarskap

Timosjenko och Jusjenko var mest osams, landet led av brist på ledarskap. Nästa val vann Janukovich! Och han tog hand om sina motståndare, Viktor Jusjenko fick bo på ett stort gods mot att han inte befattade sig med politik.

Men Julia Timosjenko vägrade låta sig mutas och fortsatte uppmana skarorna att samlas och protestera! Efter en tid anklagades hon för att ha undertecknat en affär om gas till fördel för hennes egen privatekonomi. Försvaret hävdade

att någon stämplat hennes namn på avtalet. Men hon fick sju år i fängelse. Numera vistas hon i ett kvinnofängelse i Charkiv, Ukrainas före detta huvudstad.

I Kiev träffade vi försvarsadvokaten och parlamentsledamoten Sergej Vlasenko och Julias dotter Eugenia Carr. Eugenia är en smal kvinna i ålder som mina döttrar, kanske runt 25. Hon ser alltid ut att frysa och slår gärna sina långa armar runt sin kropp i en hopplös gest. Hon är sin mor upp i dagen.

Träffade ambassadören

Vår plan var att tidigt nästa morgon åka till Charkiv och till fängelset, vi var väntade. Fyra kvinnor från Ukrainas parlament och en översättare skulle följa med.

På kvällen träffade vi ambassadör Stefan Gullberg och hans fru. De hade hjälpt

oss att ansöka om mötet med Julia och de, precis som vi, väntade fortfarande på svar från fängelsedirektören och utrikesdepartementet. Ambassadören berättade att media skrivit om vårt besök och att en hemsida på Interfax sagt att vi inte var välkomna i fängelset.

Alla var spända

På flygplatsen träffade vi de fyra ukrainska parlamentarikerna. Vi pratade oavbrutet på en blandning av engelska, ukrainska och kroppsspråk. Alla var mycket spända och önskade innerligt att vi skulle få träffa Julia, i alla fall en kort stund.

Vid fängelset möttes vi av cirka 300 demonstranter med flaggor, fanor och ropen: »Frige Julia!«. Vi fick senare veta att det alltid fanns demonstranter utanför fängelset, även från andra partier.

»De enda som har sett henne sedan hon spärrades in i november förra året är ett kanadensiskt läkarlag, men de fick inte ens komma in i cellen. De kunde bara konstatera att hon låg orörlig på sin säng.«

Vi trycktes framåt genom hopen av människor. Alla verkade veta vilka vi var, alla ville ta i oss, alla ville att vi skulle få komma in. De motade oss mot fängelseporten där ett tiotal vakter stod, alla med ryskt utseende. Lite kusligt kändes det allt, när porten öppnades och vi helt plötsligt var inne på fängelsegården och bara hörde ropen och jublet utanför.

Många vakter

Fram med passen, identifikation, syftet med besöket, ett nekande att få komma längre avväjdes av en av de kvinnliga parlamentsledamöterna. Därefter tågade vi mot den största byggnaden, det lilla sällskapet på åtta bestämda kvinnor med ett stort antal vakter runt om.

Fängelsegården var inte särskilt stor. En byggnad var målad i skrikande grönt, en annan i klart lysande lila. Jag såg en byggnad som saknade glasfönster och frågade om det var bostäder, men fick ett nekande svar. Det var arbetsplatsen för kvinnorna i fängelset.

Vi stannade till utanför den stora byggnaden med galler för fönstren i alla våningar och jag hann tänka: Undrar om jag kommer ut härifrån frivilligt och idag?

En vakt vinkade åt oss och vi klev upp för trappan, tittade noga vart vi satte fötterna för att inte halka och blev insläppta i skräckens boning. En trappa ledde uppåt, stegen i trappan var fel-

gjorda och lutade hela tiden inåt. Jag höll krampaktigt i ledstången för att inte falla.

En dörr öppnades och vi blev invisade. Försökte hastigt ta ett kort innan fängelsedirektören Ivan Pervyskin antrade rummet, tätt följd av en handfull uniformsklädda män. Vi hade redan intagit bordet, vi åtta kvinnor, så han fick finna sig i att sitta på kortänden och de övriga bakom oss. Efter ytterligare en identifikation började en segdragen förhandling.

Vi frågade om vi fick träffa Julia Timosjenko?

Nej!

Måste hon ha lyset på i cellen dygnet om?

Ja!

Måste ni videofilma henne dygnet om?

Ja! Inga förbud i lagen mot detta!

Kan vi ringa henne?

Nej!

Kan hon få bli buren till telefonhallen?

Nej! Ingår inte i mitt jobb!

Kan hon få en mobiltelefon?

Nej!

Anser du att hon är i behov av läkarvård?

Nej!

Och så höll det på i 90 minuter!

Walburga och jag tog på oss våra mest myndighetsutövande röster, förklarade att lagen inte förbjuder utländska parlamentariker att träffa ukrainska fångar (det hade de nog inte tänkt lagstifta om – ännu), att mänskliga rättigheter betyder att ljuset ska vara av när man vill, ingen

videoinspelning, möjlighet till kommunikation och rätt till läkarvård.

Han nekade envist! Sa att det var utrikesdepartementet som bestämde. En av de ukrainska parlamentsledamöterna ringde då till utrikesministern, som befann sig i Prag, och bad honom tillåta oss att träffa Julia. Han sa att enligt lagen var det fängelsedirektören Ivan som bestämde. Men Ivan ville inte!

Intervjuer till många medier

Vi sa att eftersom Ukraina nu skulle ta över ordförandeskapet i OSSE år 2013 så ville vi ta pulsen på hur Ukraina arbetar med mänskliga rättigheter, och att det här inte är till deras fördel.

Men vi fick åka hem med oförrättat värv. Utanför gav vi intervjuer till så många medier att jag tappade räkningen: Förutom Ukrainas egna medier var världspressen där: Reuter, AP, Tysklands Deutsche Welle och Norges NRK. Och i Kiev var vi med i två olika nyhetsprogram där det sista hade 2,5 miljoner tittare.

Trots uppmärksamheten ligger Julia Timosjenko kvar i sin cell, oförmögen att gå upp, nekad kontakt med omvärlden och med ständigt värk. Enligt fängelsedirektören är hon fullt frisk och behöver inte läkarvård. De enda som har sett henne sedan hon spärrades in i november förra året är ett kanadensiskt läkarlag, men de fick inte ens komma in i cellen. De kunde bara konstatera att hon låg orörlig på sin säng. ❀

Foto från Skulpturparken i Ängelsberg 2011. Konstnären heter Gea Sibola Hansen. Skulpturen med det sovande barnet kallas »Mirakel«. Och ett mirakel är det om den nuvarande borgerliga regeringen lyssnar och lär av den kommande LO-kongressen.

Familjepolitik ska än en gång bli en av LOs starka profilfrågor. Frågan ska upp på kongressen, men Morgonbris kan redan nu redovisa förslagen:

- Pappamånaderna i föräldraförsäkringen ska ökas till fyra månader. Målet är en tredelad föräldraförsäkring.
- Rätten till heltid stärks och arbetsgivares möjlighet att använda tidsbegränsad anställning regleras.
- Kommunernas skyldighet att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid skärps.
- Den ekonomiska familjepolitikens fördelningspolitiska ambition stärks. Ensamstående mödrar ska inte halka efter ytterligare i disponibel inkomst.

FOTO: LENA NÄSLUND

LOs nya familjepolitik

FYRA PAPPAMÅNADER

LO har under våren genomfört en familjepolitisk offensiv. Seminarier har arrangerats och debattartiklar författats. LOs vice ordförande Ulla Lindqvist och utredaren Joa Bergold har tillsammans med veteranen Gertrud Sigurdsen, som kallats in under fanorna, lett arbetet.

Nytt faktamaterial om behoven har samlats in av Novus Opinion. Några korta slutsatser: Hemmafrun är inte på väg tillbaka. Dagens föräldrar vill dela på ansvaret. Hela 75 procent av svenskarna anser att det är bäst att båda föräldrarna arbetar och delar ansvaret mellan sig. Bara en av tio föredrar att kvinnan arbetar deltid, och ännu färre förordar en hemmafrumodell.

Det finns också starkt stöd för att föräldrarna ska dela lika på föräldraledigheten. Fyra av tio tycker att pappor ska ta ut minst hälften. Men trots att det ända sedan föräldraförsäkringen infördes år 1974 har varit möjligt att dela lika är fördelningen allt annat än jämlik. Den borgerliga regeringens familjepolitik ger inte det stöd familjerna behöver för

att kunna fördela ansvaret för barn och arbete som de själva önskar. Papporna tar fortfarande bara 23 procent av dagarna. Två av tio pappor tar inte ut någon föräldrapeng alls.

En viktig roll

Föräldrarnas arbetstider spelar också en viktig roll. LO har låtit Statistiska Centralbyrån mäta föräldrars arbetstid före och efter första föräldraledigheten. Endast hälften av kvinnorna i arbetaryrken arbetar heltid innan de fått barn. Efter föräldraledigheten faller andelen till runt 40 procent.

I tjänstemannayrken arbetar nära nio av tio kvinnor heltid innan de får barn. Men andelen faller dramatiskt efter föräldraledigheten – till knappt sex av tio.

Andelen män som arbetar heltid, nio av tio, är ungefär samma före och efter föräldraledigheten.

Problemet är inte att föräldrar inte förstår att kvinnors deltidsarbete får stora ekonomiska konsekvenser och gör många av dem till fattigpensionärer.

Problemet är att traditioner och normer, skillnader i anställningsvillkor och brister i barnomsorgen, gör det svårt för föräldrarna att välja. Man vill, men klarar inte att dela lika.

Hushållsnära tjänster är inte någon lösning. Bara fem procent i LOs undersökning föredrar att ett företag eller en barnflicka hämtar barnen på förskolan eller skolan. Då är TCOs idé om särskilda »barndagar« mer intressant. Förslaget innebär att de 90 lägstanivådagarna i föräldraförsäkringen byts ut mot 45 dagar till vardera föräldern. Dagarna underlättar för både män och kvinnor att arbeta deltid.

En progressiv familjepolitik som stärker föräldrarnas möjlighet att välja den jämna fördelning de själva önskar kräver en politisk vilja. Att som regeringen gör, lägga ansvaret för förändring på köksbordsnivå är att svika föräldrarna, både moraliskt och ekonomiskt, anser Ulla Lindqvist, Gertrud Sigurdsen och Joa Bergold i det gemensamma utspelet. ❀

Karin Paulsson är kommunalråd i Bergs kommun i Jämtland. Hon har rivstartat med reformer som ingen trodde var möjliga.

Rätt till heltid

I Bergs kommun i Jämtland gjorde Socialdemokraterna ett rekordbra val – samtidigt som det gick så dåligt nationellt. För första gången sedan kommunen bildades, 1971, är det en socialdemokrat som är kommunstyrelsens ordförande.

Karin Paulsson har fått en rivstart på det nya uppdraget och hon har dragit igång reformer som ingen trodde var möjliga. Heltid för alla inom äldre- och handikappomsorgen är en av dem.

TEXT OCH FOTO: Fredrik Mårtensson

35,3

procent av rösterna var en jordskredsseger för partiet och knuffade undan regerande Bergspartiet från ordförandeposterna. Socialdemokraterna styr nu kommunen för första gången, och det sker i samverkan med Centerpartiet och Folkpartiet. I lokalpres-

I Bergs kommun råder nu en ny politisk kultur med samförstånd som kontrast till alla stridigheter under det senaste årtiondet. Karin Flodin, barn- och utbildningschef i Bergs kommun, briefar kommunalrådet Karin Paulsson.

»Högre personaltäthet inom äldreomsorgen. Det skulle vara en viktig åtgärd för arbetsmiljön. Och det är många kvinnor som arbetar inom äldreomsorgen.«

sen skrivs det om en ny politisk kultur med samförstånd som kontrast till alla stridigheter under det senaste årtiondet. Karin Paulsson:

– Det var mycket överraskande även för mig att vi skulle få förtroendet att leda kommunen efter många år i opposition. Men fantastiskt roligt, och jag tycker att vi redan efter drygt ett år kan visa ett bra facit när det gäller att driva jämställdhetsfrågor, säger Karin när hon tar emot i kommunhuset i centralorten Svenstavik, sex mil från Östersund.

Bäddat för bråk

– Bergspartiet styrde en form av bred koalition där bland annat moderater och vänsterpartister skulle samsas. Det säger sig själv att det bäddar för bråk i längden, när ideologier krockar med varandra, och det var precis vad som hände, säger Karin Paulsson:

– Bergs kommun är en typisk jordbruksbygd, och det är inte särskilt konstigt att vi har varit i opposition och att Centern regerat under många mandatperioder. Även då har samarbetet fungerat väl – vi är två folkrörelsepartier som förstår varandra bra.

Vi tar en tur »på byn«. Kyliga vindar sveper ner längs Centrumgatan. Karin Paulsson hälsar vant på nästan varenda hon möter, men så är också Bergs kommun liten med bara drygt 7 000 invånare.

Stolt berättar hon om de jämställd-

hetssatsningar som skett efter valet:

Rätt till heltid som ska vara infört i hela den kommunala organisationen 2014 och först ut är äldre- och handikappomsorg.

Fria arbetskläder

En annan reform som drivits fram är fria arbetskläder även för dem som jobbar inom kvinnodominerade yrken. En annan är utbildningssatsningar inom omsorgssektorn, där lågutbildade kvinnor får studera områden som IT och ergonomi.

– Har det varit svårt att driva en progressiv jämställdhetspolitik?

– Nej, det kan jag inte påstå. Vi har varit tydliga med att vi ser detta som våra prioriteringar och det har oppositionen visat respekt för. De frågor som har kommit har gällt ekonomin, men kommunen har gått med plus tre år i rad och har täckning för satsningarna.

Med små enheter i en glesbygdskommun som Berg är det inte utan problem att genomföra en heltidsreform. För att pussla ihop scheman måste många anställda jobba på mer än en arbetsplats och det har vållat en del kritik.

– Det är viktigt att ta den här diskussionen och vädra åsikterna. Jag kan förstå kritiken, men måste samtidigt argumentera tillbaka: ta nu den här chansen att jobba heltid, inse att ni måste jobba mer för att inte bli ekonomiskt beroende av maken som pensionär. Jag är lite besviken över att inte fler tagit

chansen hittills att gå upp till heltid, men samtidigt är reformen ännu i sin linda här i Berg, säger Karin Paulsson.

Fria arbetskläder ser hon delvis som en symbolfråga, men inte helt och hållet. Det är en ekonomisk realitet att det sliter hårt på kläderna inom exempelvis barn- och äldreomsorgen och det är mycket rimligt att arbetsgivaren står för kostnaden.

Högre personaltäthet

– Om resurser fanns, vilken jämställdhetsfråga skulle du då driva?

– Högre personaltäthet inom äldreomsorgen. Det skulle vara en viktig åtgärd för arbetsmiljön. Och det är många kvinnor som arbetar inom äldreomsorgen

– Finns det behov av exempelvis dygnet runt-barnomsorg?

– Inte så att det motiverar en särskild förskoleavdelning. Berg är en väldigt liten kommun med få som skiftarbetar så det passar bättre att lösa det småskaligt med hjälp av dagbarnvårdare.

För Karin Paulsson, med en bakgrund som undersköterska inom den kommunala omsorgen, har det personligen varit en omställning att bli heltidspolitiker:

– Plötsligt ska man ge direktiv och order. En kulturkrock, helt klart. Första tiden försöker man greppa allt, men snart lär man sig att delegera. 🌸

Eurovision Song Contest i Baku

– Vinnaren i den svenska Melodifestivalen, Loreen, är varmt välkommen till Baku!

Det säger Marie Wirde, Kvinna till Kvinns utsända medarbetare i Azerbajdzjan och Georgien.

Marie Wirde har kontakt med fyra lokala kvinnoorganisationer som alla arbetar mot förtryck, övergrepp och våld mot kvinnor. TEXT: Lena Näslund FOTO: Carl-Johan Söder/SVT

»Azerbajdzjan är en rik nation som lever på sina oljetillgångar. Landet styrs av en elit som tar för sig av inkomsterna och låter majoriteten leva i armod.«

AZERBAJDZJAN

GEORGIEN

ARMENIEN

D

et pågår en debatt i Europa om bojkott av Eurovision Song Contest i Baku. Orsaken är att flera människorättsorganisationer klassar Azerbajdzjan som en auktoritär stat där president Ilham Aliev styr enväldigt. Polisen gör razzior hos människorättsorganisationer. Offentliga demonstrationer är inte tillåtna. Kvinnor har det särskilt svårt. De diskrimineras inom familjen, arbetslivet och politiken. Och de misshandlas. 53 procent utsätts för våld av manliga familjemedlemmar.

Nej till bojkott

Men Kvinna till Kvinna:s samarbetsorganisationer säger nej till bojkott. De har en annan inställning. De vill att artisterna och journalisterna ska känna sig välkomna till deras vackra land, men de vill också att gästerna tar sig bakom kulisserna och ut i verkligheten. Och de bjuder in till möten och seminarier. Marie Wirde:

– Vår ungdomsorganisation i Baku har ett gäng unga feminister som gärna vill träffa Loreen när hon kommer. Ordföranden, Pervana Mamedova, reser till Stockholm 20 april för att lämna över en personlig inbjudan. Organisationen, som heter YUVA, har ett ungdomscen-ter med både tjejer och killar och där försöker vi dela med oss av vår kunskap om feminism, självtillit och feministiska aktiviteter. Vi har seminarier i jämställdhetsfrågor och utbildningar i ledarskap och mänskliga rättigheter.

Azerbajdzjan är en rik nation som lever på sina oljetillgångar. Landet styrs av en elit som tar för sig av inkomsterna och låter majoriteten leva i armod. Och man lyssnar inte på kritik från någon, vare sig från människorättsorganisationer, EU, USA eller Ryssland. Marie Wirde:

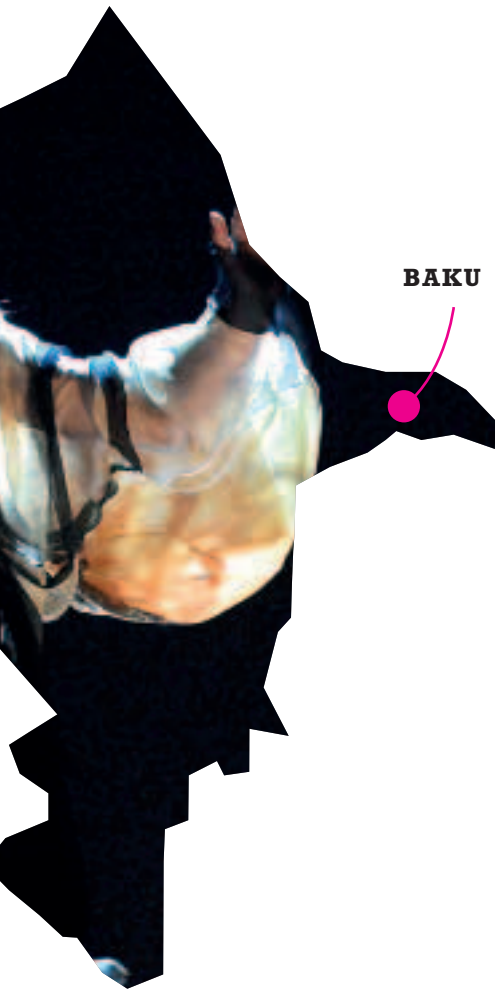
– Azerbajdzjan kan sätta sig över allt sådant. Oljan ger makt. En sjättedel av befolkningen lever under FN:s fattig-

domsgräns som är två dollar per dag. Fördelningsspolitik saknas helt. Det finns inget intresse från de styrandes sida att utveckla samhället, men oljeinkomsterna gör ändå att levnadsnivån ökar långsamt. Värst är det på landsbygden där folk är så fattiga att många säljer sina flickor och gifter bort dem när de bara är 12–13 år.

Stärka kvinnans roll i samhället

Kvinna till Kvinna ger stöd till kvinnorättsorganisationer i Azerbajdzjan sedan 2004. Alla arbetar för att stärka kvinnans roll i samhället. En av organisationerna fokuserar på kvinnors deltagande i freds- och konfliktförebyggande arbete. En annan ger juridisk rådgivning och stöd, både till kvinnor som misshandlats och till kvinnor som sitter i fängelse. En del av dem är offer för våld i äktenskapet och de har slagit ihjäl sina män.

På landsbygden ger man stöd till lokala kvinnokommittéer som efter förhandlingar

BAKU

med de styrande kan förbättra villkoren för kvinnor och deras familjer. Det handlar bland annat om att dra in el och vatten i byar och hus. Juristerna hjälper också enskilda kvinnor att få sin rätt i samband med dödsfall och skilsmässor. Utan juridisk hjälp tar männen både deras jord och andra ägodelar. Marie Wirde:

– Azerbajdzjan är ett auktoritärt och utvecklade samhälle. Våra organisationer ägnar sig mycket åt det som kallas empowerment. Vi stärker kvinnorna så att de kan ta tag i sina egna problem och bidra till att utveckla både demokratin och samhället. Vi försöker också påverka de lokala journalisterna så att de blir mer genusmedvetna.

Hårt klimat i Baku

Marie Wirde bor i Tblisi i Georgien, men hon har även Azerbajdzjan som sitt ansvarsområde:

– Det är ett hårt klimat i Baku. Man känner sig övervakad när man går på ga-

FOTO: LENNART LUNDKVIST/NA

torna. I Georgien är det annorlunda. Där känner man sig mer välkommen. Folk är gladare och öppnare. Det innebär inte att det är farligt i Baku, men man ska ta det lite försiktigt.

Även Marie Wirde anser att Eurovision Song Contest är ett tillfälle för artisterna och pressen att syna situationen i Azerbajdzjan:

– Regeringen har skrivit under alla internationella konventioner som gäller jämställdhet och kvinnors mänskliga rättigheter, men man har inte tagit ett enda steg framåt för att förverkliga besluten. Nu har den en unik möjlighet att visa att man tar situationen för kvinnor i Azerbajdzjan på allvar. ❀

Marie Wirde är Kvinna till Kvinns fältrepresentant i Azerbajdzjan. Det har hon varit i nästan två år. Dessförinnan var hon bland annat journalist och lokalpolitiker (V) i Örebro.

Partiet måste följa kongressbeslutet

Stoppa handeln med krigsmateriel

Det var ett vanligt möte i kvinnoklubben Mabel i Mölndal.

På dagordningen: Internationella frågor.

Resultatet: En motion till S-kvinnors förbunds möte med krav på att förbundet verkar för att all vapenexport och all tillverkning upphör.

TEXT: Lena Näslund FOTO: Privat

Den här motionen och ytterligare en med liknande innehåll vann gehör på förbundsmötet. Det var hård debatt eftersom den ena motionen – märkvärdigt nog – föreslogs bli avslagen och den andra besvarad. Det stämde inte överens med ombudens uppfattning om hur S-kvinnor ska hantera vapenexporten och den dåvarande förbundsledningen blev totalt överkörd.

Det var Elisabeth Andersson som skrev Mabels motion. Hon är glad att den segrade, särskilt när man tar del av den debatt som har blossat upp runt exporten till Saudi-Arabien. Hon säger:

– Jag skrev bland annat att vi i vår kvinnoklubb har flera aktiva medlemmar som har egna erfarenheter av krig. De har flytt från sina hemländer på grund av krig. Det är ju lätt att förstå att

de inte vill att svenska vapen ska användas mot de kamrater och de familjer som de har lämnat bakom sig.

I motionen påpekas också att Sverige inte har ratificerat FN:s konvention mot klustervapen eftersom JAS bär dessa vapen och dessa vapen då skulle bli svårsålda: »Vi i kvinnoklubben Mabel vill att politiken om vapenindustrin och vapenförsäljning förändras och radikaliseras. Det är dags för kvinnoförbundet att tala klarspråk i den här frågan.«

Därtill är Elisabeth i sin motion mycket kri-

tisk mot partiets agerande när det gäller vapenexporten:

»På kongressen 2005 beslutades att vi ska verka för en strikt vapenexport och

import. Vi socialdemokrater har uttalat att vi vill att handeln med krigsmateriel ska minska. I kontrast till detta har vi knappt hört av den socialdemokratiska oppositionen mellan 2006 och 2010.

Vi vill att den politik vi säger oss stå för också genomförs. Detta ska inte vara en näringspolitisk fråga utan en fråga för fred och frihet för våra medmänniskor i hela världen.« ❁

Elisabeth Andersson, S-kvinnor i Mölndal: – Svenska vapen ska inte användas mot anhöriga till flyktingar i Sverige.

S-kvinnor driver på i riksdagen för hårdare lag mot vapenexport

– Sverige ska vara ett föregångsland i vapenfrågor. Det är sanslöst att vi säljer vapen till ett land som Saudi-Arabien. Dessutom är det vi ser nu kanske bara toppen av ett isberg.

Vad väntar framöver?

Det säger Carina Ohlsson, S-kvinna och en av tolv riksdagsledamöter som har undertecknat en motion till riksdagen om en ny och mer restriktiv vapenexportlagstiftning. Motionen lämnades in den 3 oktober förra året, men har ännu inte behandlats av riksdagen.

TEXT: Lena Näslund FOTO: Riksdagen

Av de övriga tolv motionärerna är sju S-kvinnor och motionen är ett direkt resultat av den intensiva debatten på förbundsmötet i augusti förra året. Då beslutades bland annat om stopp för vapentillverkning och stopp för vapenexport samt att S-kvinnor ska skapa opinion så att förbud blir möjliga.

Carina Ohlsson säger att det måste gå att sätta upp riktvärden i lagstiftningen så att den tydligt förbjuder vapen till länder som inte är demokratier och som inte lever upp till kraven på mänskliga rättigheter. Saudi-Arabien är ett typexempel på ett sådant land:

– Detta är en fråga där S-kvinnor måste agera. Vi har en lång historisk tradition när det gäller att jobba för fred och det är en linje som vi håller fast vid.

Motionen är kortfattad och slår fast att vapenexportpolitiken inte är trovärdig. Lagstiftningen fungerar inte som det var tänkt. Praxis har utvecklats i en alltmer generös

riktning, och den har i högre grad än de många politiska deklarationerna om en restriktiv vapenexportpolitik kommit att bestämma tillämpningen av lagen. Motionärerna nämner två stora problem som båda har att göra med den praktiska tillämpningen av lagstiftningen.

För det första tillåts export allt oftare till länder som befinner sig i inre eller yttre konflikt. Och för det andra tillåts export även till länder som kränker de mänskliga rättigheterna. Motionärerna anser att handeln med vapen och krigsmateriel ska kontrolleras med strikta

regler. Sverige ska vara ett föregångsland och även inom EU verka för en mer restriktiv vapenexportpolitik.

Motionärerna vill skärpa praxis, men vill också ha en översyn av lagstiftningen och skriver:

»Det är nu hög tid att på allvar se över möjligheterna att modernisera lagstiftningen om vapenexport.« ❀

Carina Ohlsson är en av tolv riksdagsledamöter (S) som redan i oktober 2011 krävde tuffare lagar när det gäller vapenexport.

Susan George: – Hur kunde nyliberala idéer tränga in?

När missmodet breder ut sig, när allt vi läser och hör bär eländets prägel, känns det befriande att möta Susan George i hennes senaste bok »Deras kris, våra lösningar«.

Susan är fransk-amerikansk forskare som ägnat sitt liv åt kampen för social rättvisa. Hon var aktiv i Vietnamrörelsen och fortfarande i Attac och ses som en frontfigur i den alternativa globaliseringsrörelsen. Hon har skrivit ett antal böcker bland annat om den fattiga världens skuldskris, mest känd är *How the Other Half Dies: the Real Reasons for World Hunger, 1976*.

I den nya boken går hon till attack mot världens finanshajar och den nyliberala världsåskådning som hon menar tagit över de senaste 30 åren. Marknadsföringen av de nyliberala idéerna har gjorts så skickligt att de även trängt in i våra hjärnor. Vi reagerar inte längre när miljarder av våra skattepengar pumpas in i bankrutta banker på grund av spekulation för att rädda dem från konkurs. Finansiella produkter har tagit över ekonomin istället för produktion av varor och tjänster. (80 procent av alla banklån går till rent finansiell verksamhet). Det har gått alldeles för långt enligt George. Demokratin är hotad när man ser exempel på Davosklassens män, som flyter mellan finansvärlden och politiken och talar om för politikerna vad de ska göra.

Davosklassen är sinnebilden för den samling personer som varje år träffas i schweiziska bergen. De har ekonomisk och/eller politisk makt och ofta en ansenlig personlig förmögenhet. Men de saknar lösningar på den ekonomiska, sociala och ekologiska kris som vi befinner oss mitt i. De agerar enligt George efter det tarvliga

FOTO: ELLINOR COLLIN

Maj-Inger Klingvall har varit social- och biståndsminister samt ambassadör i Mocambique. Nu är hon skribent i Morgonbris.

mottot i Adam Smiths *The Wealth of the Nations*, 1776: »Allt för oss själva och ingenting för andra«. Det giriga finanskapitalet är fiende till alla. Den nyliberala kursen har skapat en skriande ojämlikhet. Värst drabbad är fattiga länder, som är mer sårbara och saknar sociala skyddsnät. Studera de rika och mäktiga, inte de fattiga och maktlösa, utropar George, då förstår vi varför världen ser ut som den gör. Davosklassen fattar beslut och manipulerar regler som påverkar miljoner liv.

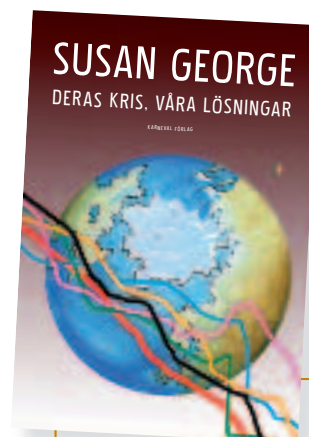
Susan George slår fast att det är deras kris och att de vägrar ta ansvar för rimliga lösningar. Då handlar det om våra lösningar som i grunden är att organisera och finansiera en grön omställning med alternativa energikällor, miljövänlig industri, kollektiva gröna transportmedel, grön byggnadsindustri och forskning. Demokratin måste återupprättas och därmed utöva politisk kontroll över våra egna angelägenheter. Det krävs att hela samhället mobiliseras. Individuella lösningar kommer aldrig att räcka till.

Man blir berörd av Georges obrutna optimism som säkert ligger bakom hennes starka, mångåriga engagemang. Hon

ger i boken en rad konkreta förslag som bland annat gäller bankväsende, internationell skatt och skuldavskrivningar. Banker som fått offentliga pengar ska förstärkas eller ännu hellre socialiseras. Långivningen ska styras till gröna investeringar och sociala företag och ställas under offentlig kontroll. Regler som garanterar sund utlåning måste införas. Skatt på finansiella transaktioner ska införas. Detta är en variant av den så kallad Tobinskatten som har varit en hjärtefråga för Attac.

Enligt George skulle en mycket liten beskattning av finanstransaktionerna tillföra oerhört mycket pengar för att rädda miljön och bekämpa svält och fattigdom. De hittills genomförda skuldavskrivningarna är otillräckliga. Många av världens fattigaste länder dignar fortfarande under en stor skuldbörda.

Susan George menar att krisen är en möjlighet att skapa en ljus framtid för alla. Världen skulle kunna vara både ren och rik och ge alla ett värdigt liv. Tillgången till resurser i form av kunskap, metoder och pengar har aldrig varit så stor som nu. Hindren vi möter är ideologiska och politiska. Hennes förhoppning är att se en stark rörelse för global rättvisa växa fram. En rörelse som kan ta ansvar för en ny sida i mänsklighetens historia. Frågan till oss är om vi vill vara med. ✿

»Deras kris, våra lösningar«

Av Susan George,
Karneval förlag

**»Tillsammans är vi starka.
Hur systerskap, bön och sexvägran
förändrade ett land i krig«**

Av Leymah Gbowee,
boken kommer ut i mitten av maj
på bokförlaget Forum

Tillsammans är vi starka Hur systerskap, bön och sex- vägran förändrade ett land i krig

Det här är en kraftfull berättelse om kvinnor som kämpar för fred i ett krigshärjat Liberia. Boken beskriver hur Liberia slits sönder av inbördeskrig, hur den grymme diktatorn Charles Taylor tar över makten och hur kvinnorörelsen blev en politisk kraft som ledde fram till valet av Afrikas första kvinnliga statschef Ellen Johnson Sirleaf. Samtidigt som Leymah Gbowees beskriver det grymma kriget är boken också hennes memoarer om hur det är att vara kvinna i ett land som härjas av krig.

Historien inleds när hon är 17 år och just har slutat high school. Hon ser fram emot att studera vidare på universitetet, ta examen, få ett bra jobb, gifta sig och bilda familj. Samma framtidsdrömmar som miljontals kvinnor drömmer världen över. Men hennes drömmar införlivas inte. Ungefär samtidigt som hon firade sin examen gick en grupp beväpnade rebeller, ledda av krigsherren Charles Taylor, över gränsen från Elfenbenskusten in i norra Liberia. På sin väg mot huvudstaden Monrovia kidnappar han pojkar som med hugg, slag och droger tvingas bli barnsoldater. Sex månader senare var inbördeskriget ett faktum och i mer än ett decennium trasades landet sönder av strider och förtryck under Charles Taylors presidentskap.

Boken består av flera parallella historier. Det är historien om en modig mor som flyr från ett liv i misär och ett

våldsamt förhållande för att finna en bättre tillvaro för sina barn.

Det är historien om en ung kvinna som hittar sin röst och sin plats i världen. Det är historien om hur hon organiserar Liberias kvinnor, kristna och muslimer i en fredsrörelse för att få stopp på kriget.

Vitklädda samlas de varje dag på fiskmarknaden där de demonstrerar mot det blodiga kriget där kvinnor våldtas, barn tvingas bära vapen och män som vägrar delta i kriget mördas eller håller sig gömda. Rörelsen växer sig stark, sprids över hela landet och blir till slut så framgångsrik att den man som av många ansågs vara en av Afrikas största despoter tvingas till fredsförhandlingar.

»Tillsammans är vi

starka« är en öppenhjärtig berättelse om hur Leymah Gbowee kämpar för Liberias kvinnor, försakar sin familj och faller in i ett alkoholmissbruk. Idag är hon ledare för Women Peace and Security Network Africa (WIPSEN), ett afrikanskt kvinnonätverk för att öka kvinnors inflytande

i Västafrika under och efter konflikter.

Leymah Gbowee var väl förtjänt av Nobels fredspris, som hon tilldelades 2011 tillsammans med Liberias president Ellen Johnson-Sirleaf och den jemenitiska journalisten Tawakkul Karman. När hennes hemland föll samman omkring henne fann hon modet att ena Liberias kvinnor att kämpa för fred. Hon är en levande påminnelse om att en enda människa kan inleda en kamp som förändrar världen. ✿

FOTO: JOSEF JANY

Ewa Hedlund,
författare och
skribent
i Morgonbris.

»Filmberätterskan«

Av Hernán Rivera Letelier,
översättning: Hanna Axén,
Norstedts förlag.

Om den fantasifulla filmberätterskan

Jag lever med, jag skrattar och berörs.

Det skriver Morgonbris recensent Yvonne Gröning om denna hyllning till filmen och litteraturen.

När det kommer en film med Brigitte Bardot, Marilyn Monroe eller Cary Cooper till den lilla gruvbyn i Atacamaöknen då samlar byborna ihop pengar till en enda biljett och låter tioåriga Maria Margarita gå. Sedan, senare på kvällen, då levandegör hon hela föreställningen för en hänförd publik.

Det är en intagande liten historia, 100 sidor, som den chilenske författaren Hernán Rivera Letelier berättar. För mig är han en helt ny bekantskap, och det är också med denna bok som hans författarskap introduceras i Sverige.

»Filmberätterskan« kommer även att filmatiseras.

Maria Margarita var tio år när hennes far kom på att hon och bröderna skulle tävla i vem som bäst kunde återberätta och levandegöra en film. Maria Margarita vann. Sedan går det bara uppåt för Maria. Hon börjar med att berätta för familjen, men hennes sätt att återge en

film sprider sig och snart samlas hela byn i familjens lilla vardagsrum för att lyssna till Maria Margarita. Det är självklart att så fort det kommer en film till biografen så samlas det in pengar så att Maria Margarita kan gå.

Maria Margarita har fantasi, hon kan berätta, hon klipper med ögonfrasarna som Marilyn Monroe eller trutar med munnen som Brigitte Bardot. Publikerna är hänförd. Maria Margarita och filmen har sin storhetstid – men så kommer TV...

»Filmberätterskan« är en hyllning till den litterära berättarkonsten, men också till filmen. Hernán Rivera Letelier har ett tydligt bildspråk. Han blandar humor och dramatik med medmänsklighet. Jag ser Maria Margarita i vardagsrummet med byborna. Precis som bilderna i en film så går orden rakt in. Jag lever med, jag skrattar och jag berörs. Och »Filmberätterskan« rullar på långt efter att jag lagt ifrån mig boken. ❀

Yvonne Gröning,
författare och skribent i Morgonbris.

Ny vacker bok om min favorit bland konstnärer

Det är skillnad på böcker och böcker.

Det finns böcker som man läser och så finns det böcker som man bläddrar i och läser lite här och var. Så är det för mig med boken om Helene Schjerfbeck. Det är konstvetaren Lena Holger som nu återigen har givit ut en bok om den finländska konstnärinnan. Hon som hade ett så tragiskt livsöde och som griper en så djupt både med sitt tragiska liv och fantastiska bilder.

»Och jag målar ändå« heter boken och innehåller förutom helt osannolikt många vackra bilder också brev mellan Helene Schjerfbeck och hennes målarsyster Maria Wiik.

Intressant är när de båda målarynnerna bestämmer sig för att måla samma motiv. Det skedde när de båda gick i samma målarskola, Adolf von Beckers privata i Helsingfors. Motivet är penséer och japansk solfjäder. Det är spännande

Camilla Thulin: Lär dig välja och sköta om dina kläder

Camilla Thulin är en känd och begåvad stylist. Hon gör även scenografier till pjäser på flera av våra största teatrar. Hon förekommer ofta i alla skvallerspalter – om det nu ska vara ett plus?

Nu har hon i alla fall givit ut en bok »Stil med Thulin« där hon berättar om sina bästa stilknep. Alltifrån det innersta – underkläderna till stor galatolett.

Hon vet vad hon talar om, hon har själv designat underkläder – i många år och vet vad som krävs av en bh eller byxgördel för att en klänning ska sitta snyggt. Avsnitten om galatoletter är tyvärr inte aktuellt för min del.

**»Helene Schjerfbeck,
Och jag målar ändå.
Brev till Maria Wiik
1907–1928«**

Av Lena Holger,
Svenska Litteratursäll-
skapet i Finland,
Bokförlaget Atlantis.

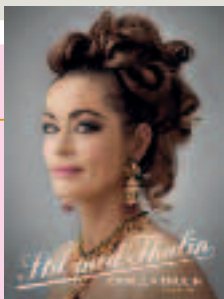
att se och analysera hur de båda målari-
normas sätt att se och beskriva skiljer
sig.

Lena Holger är en av våra främsta
Helen Schjerfbeck-kännare och hon har
studerat hennes konstnärskap i mer än
fyrtio år. Det har resulterat i utställ-
ningar, artiklar och flera böcker om
Schjerfbeck och hennes verk. »Jag målar
ändå« är en praktbok på 300 sidor, rikt
illustrerad.

Helene Schjerfbeck är den konstnär
som jag sätter främst och »Jag målar
ändå« kommer att ligga långa tider på
mitt soffbord för att bläddra i, läsa och
njuta av alla dessa fantastiska målningar
som hon kunde göra. *Yvonne Gröning*

»Stil med Thulin«

Av Camilla Thulin,
Bonnier fakta.

Boken är kul och intressant att läsa,
man får många bra tips, storlekstabeller
och skötselråd. Råd man verkligen kan
ha nytta av. Hon berättar också om sin
stora passion att handla second hand
och vintage.

Boken är rikt illustrerad med hennes
egna designade plagg. Men det är något
som fattas i hennes kläder, tycker jag,
kanske är det lekfullheten? Allt är så
stilenligt och ihopkomponerat att det
blir tråkigt.

Kanske skulle hon själv behöva gå till
en popstylist för att få in lite milt van-
sinne i sina egna kläder. *Yvonne Gröning*

»Det enda könet«

Av Katrine Kielos,
Albert Bonniers förlag.
Boken kommer ut den 22 maj.

Ett lärt och aggressivt inlägg i jämställd- hetsdebatten

**Katrine Kielos' nya bok »Det enda könet« kommer aldrig att ingå
i kurslitteraturen på Handelshögskolan. Om jag har fel är jag
den första att applådera.**

Det är svårt att stoppa in »Det enda
könet« i en kategori. Det är en rapp
berättelse om den ekonomiska historien
från Adam Smith och hans mamma
fram till idag, ibland med ett och annat
krumsprång till antiken. Katrine Kielos
konstaterar att utan sin mamma och
hennes upppassning hade Adam Smith
aldrig kunnat skriva sin »The Wealth of
Nations«, utgiven 1759 och fortfarande
en bibel för nationalekonomerna.

»Det enda könet« är därtill ett lärt
och aggressivt inlägg i jämställdhetsde-
batten. I kapitel efter kapitel skildrar
hon hur mannens ekonomiska dominans
försämrar möjligheterna till ett för alla
människor rikt och jämlikt liv.

Ett exempel. Hushållsarbete och vård
av barn räknas inte in i BNP. När gifta
kvinnor gick ut på arbetsmarknaden
ökade BNP, men deras arbete i hem-

met ingick inte i välstandsökningen.
Ingen mätte hemarbetet, och ingen
mäter hemarbetet idag. Katrine Kielos
skriver:

»Vill man ha en fullständig bild av eko-
nomin kan man inte strunta i vad halva
befolkningen gör hälften av tiden.«

Boken är slagkraftig och lättläst. Här
finns oändliga mängder exempel på var-
för världsordningen där den ekonomiske
mannen är människan och kvinnan en
spiegling av honom borde ändras. Inte
bara av rättviseskäl utan för att det
vore mer ekonomiskt. Och som en sorts
sammanfattning av boken skriver Ka-
trine Kielos: »Ekonomerna borde hjälpa
oss att förstå vilka vi är genom att
skapa verktyg och metoder för att or-
ganisera ett samhälle där det finns plats
för hela den mänskliga upplevelsen.«

Lena Näslund

Mångkulturalism och feminism måste bli praktik, inte bara ord

Den senaste tiden har en debatt förts om det utbredda motståndet mot det så kallade politiskt korrekta, det vill säga mot mångkulturalism och feminism.

En av anledningarna har varit rättegången mot Anders Behring Breivik. Breiviks terrordåd i Norge kopplas ihop med framväxten av rasistiska partier som har tagit plats i de europeiska parlamenten. Bland andra journalisterna Maria Sveland i DN och Anders Lundberg i Aftonbladet har avslöjat radikalhögerns nätverk.

Men vi måste också se att främlingsfientlighet och rasism (och sexism, för rasism förutsätter alltid sexism) är större än så. De är strukturer som är inbyggda i våra samhällen och redo att snabbt blomma ut. För roten finns redan där. Roten är tredelad och är en växelverkan mellan 1) vår fixering vid konstruerade identiteter, 2) nationalstatens idé och 3) majoritetsgruppers minskade inflytande i samhället. Det senare till viss del på grund av migration eller försämrad arbetsmarknad. Varje samhälle har därtill sina egna säregenheter som färgar och förstärker missnöjet och gör yttringen mer lokal.

Vi tar det lokala exemplet Sverige, med vår historiska

jantelag. De oskrivna reglerna om att ingen får sticka ut blir en social utmaning i ett mångkulturellt samhälle. Vår mest hyllade politiska institution, folkhemmet, som byggdes i ett Sverige präglad av tanken att alla är lika (dana?), står inför samma utmaning. Jantelagen och folkhemmet bygger på viktiga sociala, politiska och ekonomiska idéer om individers gemensamma och grundläggande behov. Men på ett filosofiskt och socialt plan har de påverkat vår föreställning om EN medborgare som ser ut och lever på ETT sätt. Hur rimmar det med mångkultur och feminism?

Jag vill här anknyta till en passande teori. Forskaren Arjun Appadurai skriver om så kallade »predatoriska identiteter«. Det är grupper med en så rigid social konstruktion att de förutsätter utrotande av andra som utmålas som hot mot den egna gruppen. Det är grupper som är rädda att förlora sin dominerande position i samhället, till den grad att de blir dödligt farliga. Med Appadurais ord; på grund av dessa gruppers rädsla för det ofullständiga i sin föreställning om rasen och nationen blir predatoriska, dödliga. Den här teorin anser jag vara applicerbar på en del av människans sociala och politiska konstruktion, när konstruktionen är alltför

Nivin Yosef

är statsvetare och handläggare på Palmecentret i Stockholm.

FOTO: PALMECENTRET

»De oskrivna reglerna om att ingen får sticka ut blir en social utmaning i ett mångkulturellt samhälle.«

strikt. Till exempel vissa gruppers förväntningar på könsroller.

Åter till Breivik som fruktade ett mångkulturellt och feministiskt Norge, ett i hans värld ofullständigt samhälle, till den grad att han blev dödligt farlig. Men han har också en politisk plattform. Förespråkare för en främlingsfientlig politik är idag etablerade i de flesta av de europeiska parlamenten. Frågan är hur många fler det lockar som är lika farliga som Breivik?

När vi lyckas se de lokala sambanden mellan historia, politik och maktstrukturer, vår föreställning om fullständighet, kan vi lättare avslöja missnöjda mobiliseringar i god tid. Och när mångkulturalism och feminism inte bara är ord utan även praktik hos den breda massan kan vi förvänta oss en fredligare värld. Vi måste ändra vår bild om vi och dom, hon och han och nationen. Där det ofullständiga, blir det framtida fullständiga. En annan värld är för farlig. ❀

Kvinnokryss

Signe Höjer.

F 1896 d 1988. Hon var sjuksköterska, socionom och socialdemokratisk politiker. Den senare delen av sin utbildning gick hon i London där hon bland annat träffade suffragetten Sylvia Pankhurst. Själv hade hon redan som 15-åring arbetat för rösträttsrörelsen i Sverige. Hon engagerade sig också tidigt i fredsrorelsen och var ordförande för IKFF under sammanlagt 16 år. Tillsammans med maken Axel Höjer verkade hon i olika barnavårdsprojekt, bland annat startade de Sveriges tre första barnavårdscentraler.

FOTO: ARBETARÖRSELNS ARKIV

	VERKSAM	UPPREPAS	FLÄKT	BUSKE	FÖRTECKNINGAR	AMPERE	UPPMÄTT	ENSAMVARG
	→	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
MARSTÖS	→					PÅ PÅKNAPPEN	→	
3,14	→			STRÖ	→			
SVINDEL				EJ VÅRT	▼			
→						RYMDFIGUR	→	
FÖRE MAJESTÄT			OKOKT	→		VASSTRÅ		
			ÖGRUPP	▼				
DRYCKER		TVEKAR	→					
		SAGOVÄSEN	▼					
→					FRANSK GÄTA		BARNMAT	→
							BOVAR	
HETA KÄLLOR	→					BOR	→	DEKORERADE
						HAT	→	
→			KEKKONEN		SKALLIG	KEX	▼	
MODERNA								OMBUD
FORNTIDA FOLK I ITALIEN	→							▼
AVEL	NIMROD		RESISTANS	→	FORDON	BEGÄVNING	→	
→	▼		▼					
FORM AV VARA	→		BÖRDA	→	FÅGEL	INSKRIPTION PÅ KORSET	UTSLAGSPLATS	→
							ANSTÅ	▼
KONTORSVARA	→			HÅLL MUN!	FLOD I ITALIEN MED 50 DELSTATER	→		
YTA	→		REST RUNT	→				
			VÄDJA	▼				
UTSKOTT		SORL I KUPAN	→				PRONOMEN	→
→								

Vinn!

Vinnare av förra numrets korsord:

var Birgit Ljungberg, Visby

KORSORDSKONSTRUKTÖR: MARJA KOIVISTO

Skicka in din lösning senast den 20 juli 2012 till: S-kvinnor, Box 70458, 107 26 Stockholm. Märk kuvertet med »Kvinnokrysset«. Den först öppnade rätta lösningen vinner ett vackert silverhalsband designat av Eva E Eriksson.

❁ Första Maj ❁ S-kvinnor i färg ❁ Rapport om barnfattigdom

❁ ABF 100 år! ❁ Distriktsordförandeträff ❁ Internationell träff ❁ På gång

❁ Alva Myrdal-akademin ❁ Distriktsårsmöten 2012

❁ Kom med i arbetet med organisationsutredningen!

Unga Örnars
ordförande Fredrik
Lundh Sammeli.

Första Maj

I år fokuserar S-kvinnor på fyra av våra prioriterade frågor – familj och arbetsliv, barnfattigdom, fred och säkerhet samt hållbar utveckling.

Här kommer förslag på paroller. Välj dem ni tycker bäst om. Komplettera gärna med egna.

Familj och arbetsliv

Kvinnor fortsätter att ta det största ansvaret för barn och obetalt hemarbete. Kvinnor har osäkrare arbetsvillkor med visstidsanställningar och deltid.

- Barn blir rika, när föräldrar delar lika
- Barn är unika, föräldrar dela lika
- Alla jobbar inte på dagen, inför nattis enligt lagen
- Förskolan en skatt, både dag och natt
- Tag av skatten, till dagis på natten
- Vem kan leva på halv lön? Rätt till heltid för alla kön
- Hellre heltid och full lön, än halvtid och bidragskön
- Den anställdes lön ska inte kopplas till dess kön
- Rättvis lön, oavsett kön

Barnfattigdom

En nyligen presenterad rapport från Rädda Barnen visar att barnfattigdomen

fortsätter att växa i Sverige. Kampen mot barnfattigdom är en kamp mot den ökade ojämlikheten i samhället.

- Fattigdom och barndom hör inte ihop!
- Ökad jämlikhet = Minskad barnfattigdom

Fred och säkerhet

S-kvinnor har en lång tradition i arbetet för internationell solidaritet och jämställdhet. En aktuell fråga som S-kvinnor driver är förbud mot vapenexport – inte minst vapenexport till diktaturer.

- Sluta beväpna diktaturer
- Stoppa vapenexporten

Hållbar utveckling

För S-kvinnor är den goda livsmiljön och en hållbar utveckling centralt. Vi säger nej till kärnkraft och vill istället satsa på förnybar energi och energieffektivisering.

- Att åka tillsammans är smart och gynnar klimatet så klart
- Låt de gamla få lugn och ro, ge de unga en plats att bo
- Röd kvinnokraft, grön elkraft! ❁

Första rapporten om barnfattigdomen ute till 1 maj

Strax före 1 maj kommer partiets kommission som arbetar mot barnfattigdomen med sin första rapport. Därmed börjar S-kvinnors arbete för att få upp barnfattigdomen på den politiska dagordningen att ge resultat.

Det var i valrörelsen 2010 som S-kvinnor satte strålkastarna på barnfattigdomen. Det blev möjligt tack vara Rädda Barnens rapporter om hur 200 000 barn i Sverige lever i fattigdom.

På partikongressen 2011 lovade Håkan Juholt »att utarbeta ett program för att utrota barnfattigdomen«. Strax därefter tillsattes en kommission under ledning av Unga Örnars ordförande Fredrik Lundh Sammeli.

Kommissionen har under ett år intervjuat politiker, tjänstemän och organisationsansvariga över hela landet och Fredrik Lundh Sammeli säger till Morgonbris:

– Det är mycket som redan görs för att minska barnfattigdomen. Samtidigt vet inte den ena kommunen vad den andra gör. Vår första rapport, i slutet av april, blir mer av en analys av läget och en redovisning av vårt arbete än en förslagskatalog.

– Vårt arbete ska vara klart till partikongressen och då kommer vi att visa att vår samhällsmodell kan lösa problemen med barnfattigdomen. Alla barn ska få en bra uppväxt.

S-kvinnor i färg!

S-kvinnors logotyp finns nu även i lila och rosa och kan laddas ner i jpg- och eps-format på www.s-kvinnor.se under »Media«.

STOPPA VAPENEXPORTEN TILL DIKTATURER

HELTID -

Förbundets viktigaste frågor

- Familj och arbetsliv
- Facklig-politisk samverkan
- Kvinnofrid och barnfrid
- Kvinnor, fred och säkerhet
- Kvinnor, miljö och hållbar utveckling
- Kvinnor och bostäder/bostadspolitik

Det är S-kvinnors prioriterade politikområden. Frågorna, men även medlemsvärvning, förbundets organisation och studier diskuterades när distriktens ordförande och studieorganisationer träffades i Stockholm i februari.

Deltagarna diskuterade hur S-kvinnors organisation och politik kan utvecklas och vad som är distriktens största utmaningar. Debatten kom att handla om resursbrist, både ekonomiskt och personellt, men också möjligheten att hitta nya arenor och nya samarbetsformer för att skapa levande klubbar med mångfald bland medlemmarna. Från förbundsledningen medverkade Lena Somme-stad och Susanne Andersson.

Under rubriken »Ny kunskap, nya idéer, ny politik« informerade Peter Gustavsson, kulturpolitiskt ansvarig på ABF, om hur ABF kan bistå distrikt och klubbar i politiska studier.

Internationell träff

Den 10 mars hölls en seminariedag för S-kvinnors internationella solidaritets- och projektarbete.

Träffen rymde en rad programpunkter, från samtal med Mona Sahlin till information om aktuella projekt i S-kvinnor, SSU och S-studenter.

Jens Orback, generalsekreterare på Olof Palmes Internationella Center, pratade om Palmecentrets arbete och att nyckeln till demokratisering är organisering. Det ger människor makt att förändra sina samhällen och därmed sina liv.

Ulrika Lång på Palmecentret berättade om olika möjligheter för S-kvinnor som vill arbeta med internationella projekt.

Under senare år har kraven på administration och redovisning skärpts från Sida, som finansierar huvuddelen av Palmecentrets verksamhet. Det betyder att kraven också ökar på de enskilda projekten. För att underlätta för fler att driva projekt, har Palmecentret utvecklat nya projektmodeller. Utöver den sedvanliga formen, då en klubb eller ett distrikt helt ansvarar för ett projekt, är det nu möjligt att driva projekt där Palmecentret sköter administrationen. Man kan också välja att vara fadder till ett projekt som helt drivs i Palmecentrets regi. Palmecentret ordnar kurser för dem som ska leda projekt.

Margareta Winberg berättade om UN Women's växande verksamhet i Sverige. Klubbar är på väg att bildas i ett antal svenska städer och här finns bra samarbetsmöjligheter för S-kvinnor, till exempel kring frågor om fred och säkerhet.

På gång

Feministiskt forum på ABF-huset i Stockholm, 5 maj

- Student och förälder – en omöjlig kombination? Seminarium tillsammans med S-studenter.
- Kvinnor i kris – finns det en feministisk ekonomisk politik? Seminarium tillsammans med Svensk Kvinnolobby, Fredrika Bremerförbundet och Lärarförbundet.

Almedalsveckan i Visby, 2-8 juli

S-kvinnor planerar att medverka vid Almedalsveckan på Gotland. Håll utkik på vår hemsida www.s-kvinnor.se för mer information.

OBS! Vårens kurs för nya medlemmar flyttas till hösten

Förbundet har tidigare aviserat en sedvanlig kurs för nya medlemmar (4-5 maj). Kursen kommer i stället att ges i höst, troligen i oktober. Vi återkommer med datum.

Åsa Lindestam valdes till ny distriktsordförande i S-kvinnor Gävleborg.

Nyvald ordförande

Riksdagsledamoten Åsa Lindestam, ersättare i förbundsstyrelsen, har valts till ny distriktsordförande i Gävleborg. Hon säger:

- De tre viktigaste utmaningarna för S-kvinnor såväl nationellt som hos oss i Gävleborg är att arbeta för:

- tillväxt genom att få in fler kvinnor i företagens styrelserum och ledningsgrupper,
- ett mer jämnt uttag av föräldradedigheten så att barn får rätt till båda sina föräldrar,
- ett inkluderande ledarskap som lockar tjejer och killar, män och kvinnor att ta aktiv del i politiken och som leder till att fler kvinnor kandidera till de tunga uppdragen.

Vi ber alla distrikt att rapportera förändringar i distriktsstyrelsen till förbundssekreterare Susanne Andersson, susanne.andersson@s-kvinnor.se, så att förbundets register kan uppdateras!

ABF 100 år!

2012 fyller ABF 100 år! Den 11–16 juni hålls ABFs 100-årsjubileumsvecka i Stockholm på temat »Samhället sådant det är och sådant det borde vara«. S-kvinnor kommer att ha bokbord och planerar för ytterligare medverkan. Läs mer på www.abf.se.

Alva Myrdal-akademin

Alva Myrdalakademin är ett studiesamarbete mellan S-kvinnor och Marieborgs folkhögskola. Under sam-

lingsnamnet Myrdalakademin samlas kurser inom feminism, organisationsutveckling och olika politikområden riktade till kvinnor inom arbetarrörelsen.

Alva Myrdalakademin syftar till att skapa ett forum för kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte för socialdemokratiska kvinnor. Vi vill använda aktuella forskningsrön, reformförslag och historisk kunskap för att tillsammans vässa vår förståelse av omvärlden. På detta sätt vill vi, i Alva Myrdals anda, låta aktuell vetenskap bli till praktisk politik.

Sommarkurs i internationalismens tecken

Den 23–26 augusti håller vi sommarkurs på Marieborgs folkhögskola. Det kommer bli fyra dagar fullspäckade av föreläsningar, diskussioner och kultur – och allt i den vackra somargrönskan på Marieborg. Skolan ligger i Norrköping, en oas endast fem minuter med bil från tågstationen.

Tre teman på fyra dagar

- Kursen kommer att behandla tre tema
- kvinnor och migration
 - kvinno- och befrielseörelser i världen
 - freds och nedrustningsfrågor

Under kursens gång kommer vi att träffa forskare, experter, politiker och aktivister. Allt för att kunna fördjupa vår förståelse av de olika ämnena.

Mat och boende

Helpension med del i dubbelrum kostar 2 300 kronor. Endast mat och kursavgift kostar 750 kronor.

Finansiering

Sök gärna bidrag för kostnaderna från till exempel ditt kvinnodistrikt, din arbetarkommun, din fackliga avdelning eller ditt partidistrikt.

Frågor och anmälan

Är du nyfiken på kursen och vill veta mer? Tveka inte att höra av dig till Anne Ludvigsson, S-kvinnors förbundsstyrelse anne.ludvigsson@bredband.net eller Anna Schönbeck, Marieborgs folkhögskola anna.schonbeck@folkbildning.net.

Anmälan görs senast den 13 augusti till susanne.andersson@s-kvinnor.se.

Delta i arbetet med organisationsutredningen!

Partiets organisationsutredning ska lämna förslag på hur Socialdemokraterna bör organiseras i framtiden. Som ett första steg har ett diskussionsmaterial presenterats.

Vi vill uppmana alla distrikt och klubbar att läsa materia-

let, som finns på www.socialdemokraterna.se under "Vårt parti/Organisationsutredning". Synpunkter skickas senast den 10 maj till organisationsutredningen@socialdemokraterna.se.

VÄRVA EN VÄN till S-KVINNOR

S-kvinnor är socialdemokratiska feminister som kämpar för ett jämlikt och jämställt samhälle. Vårt förbund består av drygt 7000 kvinnor, men vi vill ständigt bli fler, för tillsammans är vi starka!

Några frågor som S-kvinnor driver

Barnomsorg på obekvämt arbetstid

För många föräldrar är barnomsorg på obekvämt arbetstid en förutsättning för att kunna yrkesarbeta. Det gäller inte minst ensamstående föräldrar där majoriteten är kvinnor. Barnomsorg på obekvämt arbetstid är en tydlig jämställdhetsfråga och måste bli en lagstadgad rättighet.

Föräldraförsäkring

S-kvinnors målsättning är en individualiserad föräldraförsäkring. Ett delmål är en tredelning, med fem månader reserverade för vardera förälder och tre månader som fördelas fritt. En jämställd föräldraförsäkring stärker kvinnors ställning i arbetslivet och mäns ställning i familjelivet. Självklart gynnar det också barnen som ges lika stor tillgång till båda föräldrarna.

Rätt till heltid

S-kvinnor kräver lagstiftning om rätt till heltid. Ofrivilligt deltid, visstids- och timanställningar leder ofta till en lön och en pension som inte räcker för att försörja sig. En sammanboende kvinna riskerar att bli ekonomiskt beroende av sin partner, medan ensamstående kvinnor och deras barn riskerar fattigdom.

Kamp mot barnfattigdom

S-kvinnor hävdar barns rätt till en bra uppväxt utifrån alla barns lika värde. Barnfattigdom drabbar inte minst barn till ensamstående föräldrar och långvarigt arbetslösa. De drabbas ofta av ett utanförskap både på fritiden, då de inte har råd att delta i aktiviteter, och i skolan, där extra avgifter begränsar deras deltagande på t.ex. utflykter, skolresor och klassfester. Väl fungerande familjestöd är betydelsefulla för att minska barnfattigdomen.

S-kvinnor arbetar även med frågor om kvinnofrid och barnfrid, kvinnors hälsa, miljö, integration, fred och säkerhet samt internationell solidaritet.

Du som inte varit medlem i S-kvinnor eller Socialdemokraterna tidigare betalar bara 100 kr för det första året. Medlemmar i S-kvinnor är även medlemmar i det Socialdemokratiska partiet. För mer information och anmälan via Internet besök vår hemsida www.s-kvinnor.se

Jag vill bli medlem i S-kvinnor!

Namn: _____

Postadress: _____

Postnr/Ort: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer: _____

Frankeras ej.
S-kvinnor
betalar
porto.

S-KVINNOR SVARSPOST
Kundnr 110100500
110 00 Stockholm

Helena Blomqvist

20 april – 3 juni

Med inspiration från underjordiska katakomber, balsamerade kroppar och ödsliga hus skapar Blomqvist en drömsk bildvärld med en känsla av utsatthet och melankoli.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet alla dagar 10–21 | fotografiska.se

Fotografiska